ANUL III. — No. 11 și 12. NOEMBRE și DECEMBRE 1892.

ANALELE ARCHITECTUREI

ȘI ALE

ARTELOR CU CARE SE LÉGĂ

DIRECTÓR I. N. SOCOLESCU ARCHITECT

MOBILIERUL SCOLAR

RAPORTUL DOMNULUI PROFESOR D. AUG. LAURIAN

Domnule Ministru,

Onorat cu sarcina de a merge în Francia și în Elveția, spre a vedea și studia sistemele cele maĭ practice de mobilier adoptate în scólele secundare (gimnaziĭ, licee și școlĭ normale de institutorĭ), cum și felul obiectelor de învĕțămênt și aparate maĭ perfecționate admise; — am plecat îndată în aceste țărĭ, am visitat o sumă de scóle din Zurich, Berna, Lausanne și Geneva, Lyon și Paris; mi-am lărgit cercul observațiilor atît asupra cestiuniĭ lucruluĭ de mînă în scólele primare de băețĭ, spre a respunde la dorința ce prin graiŭ 'mĭ-ațĭ exprimat'o, cît și asupra altor cestiunĭ fórte interesante, după mine, pentru învĕțămîntul nostru.

'Mĭ-ațĭ cerut, Domnule Ministru, ca să grăbesc raportul meŭ, cu privire la mobilierul scolar din învĕțămêntul secundar al băeților, așa în cît să-l putețĭ avea la 15 Iulie, cînd vĕ întórcețĭ în țară. Desfac dară din notele mele, cu ceva grabă, acéstă parte de cercetărĭ, spre a o aduce maĭ curînd la cunoștința d-vóstre.

PARTEA INTAIA

Mobilier scolar

Tot ce privește cultura și sĕnătatea tinerimeĭ interesézǎ, de vr'o doue-ḑecĭ anĭ încóce, în chip deosebit pe francezĭ.

Criticile aduse organisăriĭ învĕțămîntuluĭ și metódelor întrebuințate, programelor vechĭ, cărților didactice și obiectelor de învĕțămînt, mobilieruluĭ scolar și construcțiilor de scólă, în tóte amănuntele lor, precum și discuțiunile stîrnite cu prilegiul acestor critice, aŭ determinat transformărĭ repezĭ și importante în învĕțămîntul francez.

In șirul acestor transformărĭ ocupă un loc, nu fără însemnătate, ***regulamentul pentru construirea și mobilarea caselor de scólă,***[1] făcut sub ministrul reformator Jules Ferry la 17 Iuniu 1880, și pe care regulament 'l anexez la acest raport. Intr'însul se găsește, Domnule Ministru, un întreg capitol (cap. IV), unde se stabilește cum trebue să fie mobilierul claselor.

Dacă acest regulament n'a resolvit încă cestiunea mobilieruluĭ în tóte amănuntele eĭ, lucru greŭ de resolvit în mod absolut, el a servit însă de temeiŭ pentru îmbunătățirile anual aduse în mobilier, prin scólele din noŭ înființate.

Cercetările igieniștilor, pedagogilor și architecților servite de experiența făcută cu mobilierele existente și stimulate de grija îmbunătățiriĭ, aŭ realisat progrese noĭ, pe care le găsim aplicate cu rîvnă pe la noile scolĭ, orĭ cînd vine timpul de a reînoi mobilierele prăpădite, de comuna Parisuluĭ și de stat în Francia, de deosebite cantóne ale Sviterii.

Nu este nevoe, Domnule Ministru, de a expune în acest raport fazele prin care aŭ trecut mobilierul scolar în cele doue state, nicĭ deosebitele sisteme condamnate, ce există încă prin scólele franceze și elvețiane.

Cestiunea acésta este în parte tratată cu competință prin cărțĭ și apoĭ n'ar avea de cît un interes istoric. Póte pentru noĭ, ar avea interes crearea unuĭ ***muzeŭ scolar***, unde să fie și o secțiune a mobilieruluĭ, în care ar trebui să adunăm deosebite exemplare de băncĭ, catedre, mese și table, ce aŭ servit în trecutul scólelor, în tóte categoriile de învĕțămînt, ce servesc acuma și ce vor maĭ servi, pentru ca pe de o parte visitatorul să vadă cu ochiĭ istoria mobilieruluĭ nostru scolar, iar pe

[1] Acest regulament 'l vom publica în întregul sĕŭ în unul din numerile viitóre ale Analelor.

de altă parte, comunele, județele și particularii, carĭ voesc să facă vr'o scólă, să găsescă acĭ ultimele modele aprobate și întrebuințate de stat.

Muzeul scolar, despre care d. profesor G. Ionescu-Gion a făcut un interesant raport în anul trecut, ar trebui cît maĭ curînd înființat [1]).

Faptul că, într'o cetate mare ca Parisul și prin deosebitele cantóne ale Elvețieĭ, există diferite sisteme de mobilier scolar, nu m'a mirat. El se explică prin desele îmbunătățirĭ din aniĭ din urmă prin cestiunea financiară și prin împrejurarea că nimenĭ nu e dispus a cheltui pentru un mobilier noŭ maĭ bun, cînd se póte folosi încă de cel vechiŭ maĭ puțin bun.

Eŭ mĕ voiŭ opri decĭ, numaĭ la cele din urmă îmbunătățirĭ aduse în mobilierul scolar și aplicate deja prin noile scolĭ secundare franceze și elvețiane.

I.

Banca

Francezii numesc *table-banc* cea ce noĭ numim cam nepotrivit *bancă*.

Banca nóstră, ca și table-banc, se compune din *scaun* și *mescióră* (numită și pupitru).

Cum trebue să fie acéstă mobilă a scóleĭ, întru tóte amănuntele eĭ, pentru deosebitele taliĭ de scolarĭ și pentru deosebitele studiĭ, respundênd cît maĭ bine la trebuințele igienice, didactice și technice, și costînd cît maĭ puțin, — iată întrebare ce se pune cu privire la bancă.

Oameniĭ competențĭ aŭ cercetat, aŭ discutat și aŭ ajuns la soluțiunĭ, ce 'șĭ găsesc aplicațiune prin unele scolĭ ale celor două țĕrĭ visitate de mine.

Cestiunea costuluĭ nu s'a putut neglige. Nicĭ francezii, carĭ par maĭ darnicĭ, n'aŭ îmbrățișat modelul Lecoeur de la scóla superióră municipală din Auteuil, căcĭ costă locul unuĭ scolar 40 de francĭ, nicĭ modelul American, după care locul costă 33 francĭ, nicĭ chiar cel Suedez, unde locul costă 18 francĭ.

Din acéstă causă orĭ cît de preferabilă este banca individuală, francezii ca și elvețienii s'aŭ oprit la banca cu două locurĭ, despărțind pe scolarĭ printr'o despărțitóre de lemn saŭ prin scaune deosebite mobile orĭ fixe. Numaĭ în clasa de desemn s'aŭ construit și băncĭ individuale.

§ 1. *Considerații igienice*

Scóla trebue să întărescă tinerimea, iar nu s'o slăbéscă orĭ s'o slutéscă, a devenit un fel de axiomă în administrația scólelor franceze. Intréga construcțiune și rînduială a scóleĭ, exercițiile gimnastice și împărțirea munciĭ, cum și mobilierul trebuesc să contribuiască la desvoltarea sĕnătósă a scolarilor. O bancă rĕŭ construită — dovedesc igieniștiĭ — póte spori miopia și pricinui sucitur̆ în șira spinăriĭ și pocitur̆ la piept, urmate de atîtea stricăciunĭ organice ce isvoresc dintr'însele.

Din acest punct de vedere, se cere ca banca (scaun și masă) să aibă înălțime potrivită cu talia copiluluĭ, așa ca piciórele să nu atîrne, iar ochiĭ să nu fie obosițĭ, să aibă rezemătóre pentru spate și să presinte între scaun și masă, o distanță *zero*, care va sili partea superióră a corpuluĭ a se ținea dréptă.

D. St. Michăilescu, în raportul sĕŭ din Februarie a. c. a exprimat în chip limpede și destul de amănunțit cea ce cere igiena de la banca de scólă [1]).

Cînd aceste cerințe aŭ fost bine formulate în apus, constructoriĭ francezĭ s'aŭ pus pe lucru, uniĭ imitînd modelele bune de prin scólele strĕine, alțiĭ combinînd noĭ modele carĭ să respundă maĭ mulțumitor la acéstă trebuință. S'aŭ făcut măsurătorĭ de miĭ de sălĭ ale copiilor din scólă; s'aŭ calculat, în raport cu aceste sălĭ, înălțimea, lățimea și lungimea meseĭ precum și înclinarea tăbliței, înălțimea, lățimea și lungimea rezimătóreĭ; s'a fixat distanța dintre marginea posterióră a tăbliței meseĭ și marginea anterióră a scaunuluĭ, atît pentru băncile cu tăbliță mobilă cît și pentru cele cu tăblița fixă (în regulamentul francez anexat se găsesc tóte aceste cifre pentru cincĭ grupurĭ de taliĭ), s'aŭ construit maĭ multe tipurĭ de băncĭ, unele respundênd în chipul maĭ simplu la trebuințele formulate de igieniștĭ, altele respundênd în mod maĭ bogat la aceste trebuințe și căutînd a le servi cu óre-care lux.

Consiliele comunale ca și statul n'aveaŭ de cît să alégă. Atîtea spețe deosebite se presintaŭ pe la Exposițiunĭ și se ofertaŭ de către constructorĭ administrațiilor scolare. Cu tótele însă tind către banca cea maĭ simplă.

S'a părăsit, cu deosebire în Francia, sistemul cu scaune mobile, căcĭ subordina igiena la neastîmpărul copiilor, strica considerabil disciplina și înlesnea prăpădirea repede a mobilieruluĭ. Tot-d'a-una în recreațiĭ și une-orĭ chiar în timpul prelegeriĭ, copiĭ cu cît sunt maĭ marĭ nu lasă scaunele la locul cuvenit, ba încă simt plăcere de a se juca cu ele, de a le trînti și chiar de a le strica. Scaunele mobile s'aŭ păstrat pentru sălile de desemn și pentru cele de lucru de mînă al fetelor. In sălile de clasă, scaunul este unit cu masa, avênd o rezimătóre pentru spate și presintînd distanța *nulă* între scaun și tăblița meseĭ. In Elveția însă, se accentuiază tendința către scaunul mobil, căcĭ vĕd cum că Geneva, Berna, Neuchâtel, etc., adoptă *pupitrul Mauchain*, medaliat la Exposițiunea universală din 1889 de la Paris și recomandat de societatea de igienă și de către guvernul din Geneva.

Fi-va sentimentul național, orĭ împrejurarea că copiiĭ elvețianilor sunt maĭ disciplinațĭ, orĭ faptul că, pupitrul Mauchain, adoptîndu-se ușior pentru desemn și lucru de mînă, scutește de sălĭ și mobilier special pentru aceste

[1]) Asupra acestuĭ important raport vom vorbi noĭ în curînd. (N. R.)

[1]) A se vedea raportul în numĕrul trecut.

două ocupaţiĭ; nu ştiŭ cuĭ să atribuesc primirea din Sviţera către acest pupitru cu scaun mobil?

Nu se maĭ admite, în scolile secundare, şi se părăseşte, chiar prin cele primare, tipul de bancă, cu şurupurĭ pentru ridicarea meseĭ şi a scaunuluĭ potrivit cu talia scolaruluĭ, preferindu-se maĭ multe mărimĭ. Se părăseşte şi sistemul cu tăbliţa meseĭ mobilă. Asemenea băncĭ sunt supuse prea des la stricăciune, iar tăbliţa mobilă maĭ mult dă prilej la nerînduială de cît serveşte igiena scolaruluĭ.

Se preferă decĭ maĭ multe mărimĭ de băncĭ în fie-care clasă, fixate în duşumea (scaunul unit cu masa) aşeḑîndu-se cele maĭ micĭ înainte şi cele maĭ marĭ înderĕt, cu tăbliţa imobilă saŭ cel mult semi-mobilă (jumĕtatea posterióră mobilă, unită prin douĕ balamale de cea-l'altă jumĕtate fixă).

Eŭ n'aş admite nicĭ acéstă semi-mobilitate căcĭ ea scumpeşte banca, înlesneşte stricarea tăbliţeĭ şi nedesciplina scolarilor, fără a servi sănătatea lor. Singurul motiv favorabil ar fi, că dînsa înlesneşte ridicarea dréptă în sus a şcolaruluĭ în bancă pe distanţă *nulă* orĭ *negativă*. Dar cînd scolarul este întrebat de profesor, el n'are de cît să iasă din bancă în spaţiul liber ce trebue să se lase între dînsele, acéstă mişcare serveşte şi maĭ bine igieniĭ scolaruluĭ. Aş admite maĭ bine, ca o parte a scaunuluĭ să fie articulată, de cît mobilitatea tăbliţeĭ.

Prin fixarea băncil în duşumea, nu se înlătură numaĭ inconvenientul mutăriĭ eĭ ḑilnic din loc de către scolarĭ şi neorînduelile legate de acest fapt, dar se simplifică şi banca, dîndu-se ast-fel meseĭ şi scaunuluĭ numaĭ cîte douĕ picióre şi suprimîndu-se unele stinghiĭ necesariĭ la banca mobilă, care vatămă mişcarea copiluluĭ şi impedică măturarea deplină a claseĭ.

§ 2. *Consideraţiĭ didactice*

Banca maĭ trebue construită aşa, ca scolarul să fie întru cît-va constrîns la atenţiune, să nu se pótă culca pe pupitru orĭ ascunde sub dînsul, să aibă destul loc pentru scris, loc pentru călimăr, toc şi creion, să aibă unde să'şĭ aşeze cărţile şi caetele ḑileĭ, să nu fie înlesnit la nedisciplină.

Proporţionarea bănceĭ cu talia scolaruluĭ, întinderea îndestulătóre a tăbliţeĭ, rezemătórea ceva înclinată înderĕt, lipsa stinghiilor pentru lovit cu piciorul, înlăturarea tipuluĭ de bancă cu şurupurĭ şi a sistemuluĭ cu tăbliţe mobile, şi distanţa nulă dintre scaun şi masă, contribuesc în mare parte la cerinţele didactice. Dacă pupitrul maĭ va avea loc pentru călimăr, toc şi creion, precum şi o poliţă de desubt pentru aşezarea cărţilor şi caetelor, banca va rĕspunde la tóte cerinţele de *căpetenie* ale învĕţăturiĭ.

Fără îndoială că banca este primitóre de multe înbunătăţirĭ din punctul de vedere al înlesnirilor didactice şi al ornamentăriĭ estetice, dar pedagogiĭ prefer o construcţiune simplă ce îndestuléză strictele trebuinţe, căcĭ se tem ca nu cum-va o bancă prea comodă şi cam luxósă să vateme formarea uneĭ tinerime sdravene.

Tot din punctul de vedere didactic, eŭ aş cere ca duşumeaoa din sălile de prelegerĭ să fie aşezată în plan de amfiteatru cu o înclinare încétă, cum am vĕḑut atît în scóla normală de institutorĭ de la Auteuil cît şi în noul liceŭ Voltaire, de a căruĭ construcţiune nu m'am săturat admirînd-o în întregul eĭ şi în amănunte. Amfiteatrul înlesneşte pe scolarĭ la vederea lucrărilor de la tablă şi chiar la auḑirea explicaţiunilor profesoruluĭ, maĭ depărtéză rêndurile, aşa ca scolariĭ de la spate să nu pótă supĕra pe ceĭ din nainte şi apoĭ înlesneşte chiar supravegherea la profesor.

Incă o observaţie cu privire la buna menţinere a scolaruluĭ. Cutia unde se aşéză cărţile este deschisă de tóte părţile, aşa că scolariĭ pot să fie maĭ bine priveghiaţĭ atît în orele de prelegerĭ, cît şi atuncĭ cînd aŭ concursurĭ în scris.

§ 3. *Alte consideraţiĭ*

De la bancă se maĭ cere să fie durabilă şi să coste cît maĭ eftin.

Intr'un liceŭ unde sunt 300 de scolarĭ, nu poţĭ cheltui cîte 20 de leĭ pentru banca fie-căruia scolar, şi acésta la fie-care patru cincĭ anĭ, cînd maĭ aĭ destule cheltuelĭ anuale de reparaţiĭ, văpsirea etc. şi apoĭ cîte alte trebuinţe de mobilier şi de material maĭ sunt într'un liceŭ, plus cheltuelile de întreţinere?

Se înţelege dar uşor, de ce se cere ca banca să fie solidă, durabilă şi eftină.

Băncile se construesc din lemn; de obiceiŭ din stejar, fag şi brad, sadea orĭ amestecate, după mijlóce. Se maĭ întrebuinţéză la unele fontă şi ferul, şi anume la piciórele meseĭ şi scaunuluĭ, la rezimătóre, la balamale, şurupurĭ, etc.

In genere, atît în Francia cît şi în Elveţia, fonta e condamnată, nu atîta din cauza preţuluĭ, cît din cauza greutăţilor pentru reparaţie. La noĭ nicĭ vorbă nu póte fi despre întrebuinţarea fonteĭ.

Rĕmîne întrebuinţarea lemnelor indicate şi a feruluĭ, după mijlócele de care se dispune.

Se pot construi băncĭ solide, durabile numaĭ din lemn, cu picióre de stejar orĭ de fag şi restul de fag, orĭ cum ar fi maĭ de dorit, cu picióre de fer, cu tăbliţa pupitruluĭ de stejar şi restul chiar de brad. In tóte cazurile igiena reclamă ca muchiile să fie rotunjite pentru a nu vĕtăma pe copiĭ.

§ 4. *Conclusiune*

Faţă cu tóte aceste consideraţiĭ administraţia şcólelor franceze manifestă preferinţe pentru douĕ speciĭ de băncĭ, simple, igienice, pedagogice, trainice şi maĭ eftine.

A. Intîiul tip mi'l dă ***modelul oraşuluĭ Paris***, pe care îl presint atît pentru banca cu un loc, cît şi pentru banca

cu două locurĭ, așa cum îl găsesc în catalogul din Ianuarie 1892 al librărieĭ Ch. Delagrave (15, rue Soufflot, Paris), după sistemul Nisius și Savary.

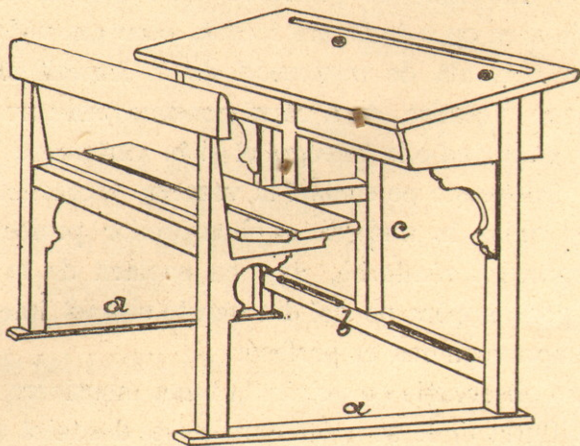

Fig. 1

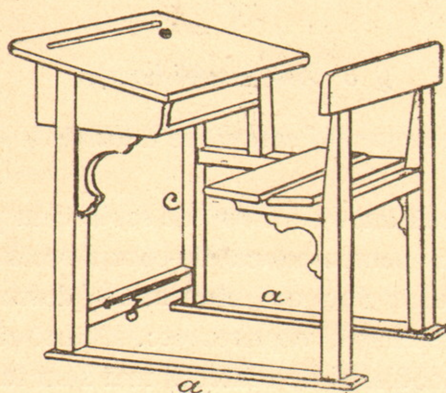

Fig. 2

La acest model s'aŭ maĭ introdus unele modificărĭ, carĭ îl simplifică și'l îmbunătățește.

Fixîndu-se picióreIe scaunuluĭ și al meseĭ în dușumea stinghiile *a a* pot să lipsescă; chiar și stinghia *b* ar putea fi suprimată, prelungindu-se piciorul *c* pînă la dușumea orĭ transformîndu-se cu totul sistemul separăriĭ școlarilor, prin punerea la mijloc a uneĭ scîndurĭ de despărțire. Cu acestea s'ar face multă economie de lemn.

Lavița scaunuluĭ póte fi compusă numaĭ din o singură scîndură lată, afară de cazul cînd, pentru a înlesni scolaruluĭ ridicarea pe loc în bancă cu distanța *nulă*, se admite scaunul articulat, aci representat.

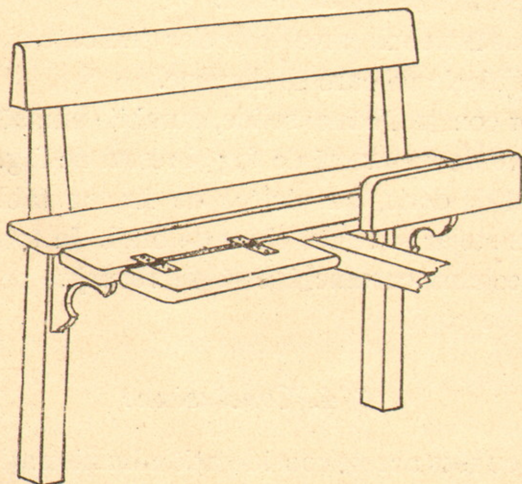

Fig. 3

In acelaș timp a început să se prefere pupitrul fix, adică fără tăbliță mobilă, și deschis de tóte părțile, cum mi-l representă modelul de maĭ jos, ce se póte încă simplifica în construcțiune.

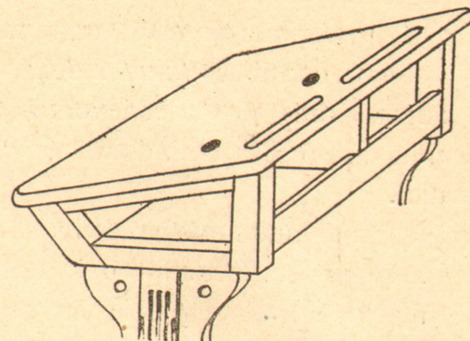

Fig. 4

N'am găsit nicăerĭ, d-le ministru, o bancă pe deplin așa construită pentru ca să vĕ presint un model întreg; dar încă o dată, din băncile vĕḑute și din conversațiile cu persóne competinte, am putut constata tendința generală către o ast-fel de bancă.

B. Al doilea tip mi'l dă liceele nouĭ ca Voltaire, Buffon, Lakanal, Janson de Saily etc., cum și scóla normală de institutorĭ de la Auteuil. P'aci se întrebuințéză și ferul; cea-ce scumpește însemnător banca. Cea maĭ simplă are 4 picióre de fer fixate în dușumea (2 picióre scaunul și 2 masa), iar restul ca la modelu orașuluĭ Paris, cu simplificările maĭ sus indicate. Daŭ aci un model din atelierele de la Neuilly, de sub direcția d-luĭ O. André, care n'ar satisface pe deplin cînd pupitrul ar fi deschis ca la fig. 6

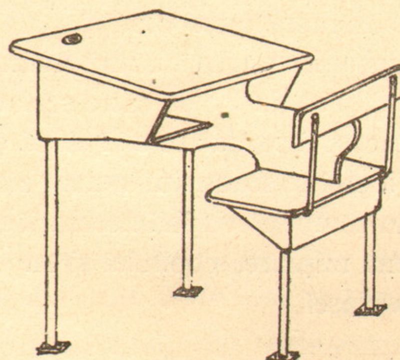

Fig. 5

Maĭ alătur o figură, care ne reprezintă, privită de la spate, ultima sistemă de bancă a acesteĭ case, combinată sub direcția comisiuneĭ superióre a Ministeruluĭ instrucțiuniĭ publice din Francia, cu care

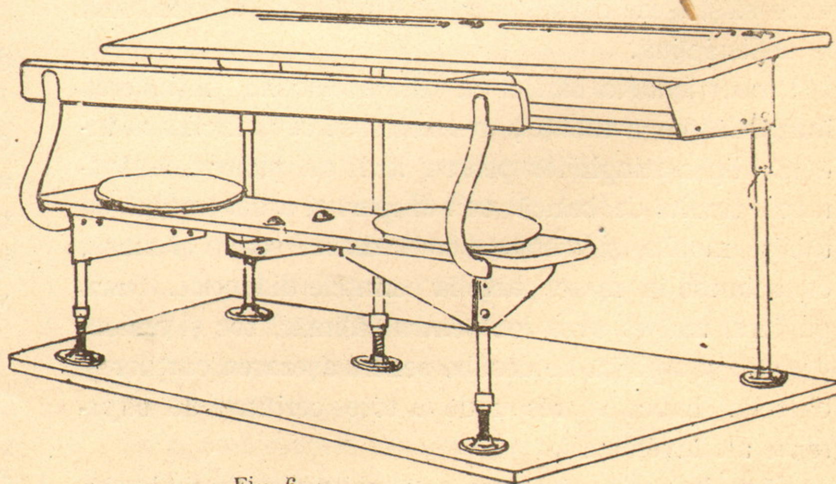
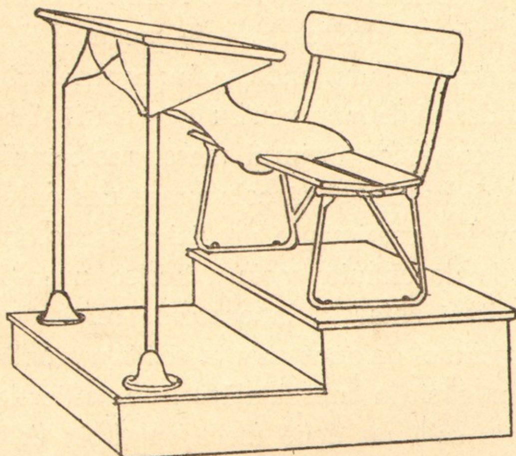

Fig. 6

s'a mobilat acum liceul Buffon. Aci avem masa fixă, dar scaunul ca înălțime și depărtare variabilă și pe dînsul un scaun disc mobil pentru fie-ce scolar. La banca acésta (fig. 6) locul costă 25 leĭ, iar dacă i s'ar suprima discul, locul s'ar reduce la 22 leĭ, după cum m'a asigurat administratorul de serviciŭ al caseĭ.

Fig. 7

Maĭ prezint aci (fig. VII) și un model de bancă cu doue locurĭ pentru amfiteatru, cum se găsește în scóla de institutorĭ de la Auteuil, al căreĭ scaun s'ar maĭ putea simplifica și al căreĭ pupitru s'ar putea transforma în unul cu poliță și deschis (fig. IV)

Rĕmîne acuma la mijlócele la care se póte dispune, pentru a îmbrățișa tipul de lemn orĭ cel amestecat cu fier, pentru a continua și noĭ experiențe și a aduce îmbunătățirĭ.

Fără îndoială că va fi trebuință să facem și noĭ măsurătorĭ de talia copiilor (ceea-ce s'a cam negles pînă acum) din fie-care clasă secundară, și să fixăm cîte-va mărimĭ de bancă, după grupările ce ni le 'va da mĕsurătórea, căcĭ încă odată eŭ nu sunt admiratorul băncilor cu înălțime variată prin șuruburĭ. O călăuză am găsi în regulamentul Ferry.

De asemenea este de dorit ca să începem treptat cu construirea dușumelelor în formă de amfiteatru. La noĭ unele clase sunt fórte populate (60, 70 și chiar 80 de scolarĭ), introducerea amfiteatrelor e fórte necesară din punct de vedere didactic. In scólele secundare franceze, după indicațiele dobîndite, numĕrul maxim al elevilor uneĭ clase este de 40; cînd sunt maĭ mulțĭ scolarĭ atuncĭ se dubléză, se tripléză și chiar se catrupléză clasa în acelaș așezămînt, dacă e loc (în noul liceu Voltaire e loc pentru 3 licee complecte) cu profesoriĭ deosebițĭ saŭ cu aceiașĭ profesorĭ dînduli-se o îndemnisare óre-care. Și cu tóte acestea chiar în clasele de 32 scolarĭ găsim amfiteatre.

Ca formă obișnuită a amfiteatrelor, prezint aci (fig. 8) o miniatură cu maĭ multe specie de băncĭ, eșite tot din atelierile din Neuilly.

Din deosebitele băncĭ ale acestuĭ amfiteatru cele dinainte (*a*) sunt cele maĭ simple. Ele constituesc mobilierul de clasă al liceuluĭ Janson de Sailly. Dacă s'ar adăoga la masă o policióră deschisă pentru cărțĭ, acéstă bancă ar rĕspunde la tóte cerințele didactice. De asemenea și la băncile (*b*), pe care le am găsit la liceul St. Barbe și la Scóla alsaciană și care prezintă o combinare extraordinară (masă, formînd un corp cu scaunul, dar servind pentru altă masă) dacă s'ar adăuga acelaș lucru, ele ne-ar putea folosi. Pentru acésta mi s'a spus prețul de 16,50 fr. pentru un loc.

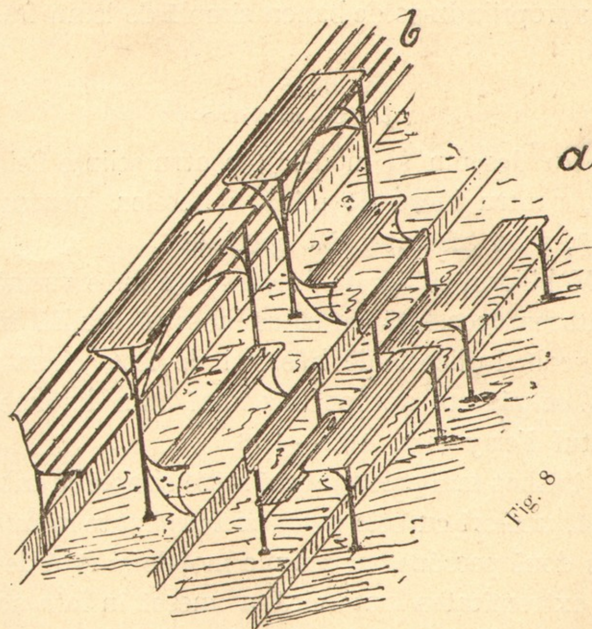

Fig. 8

In Elveția tóte preferințele sunt pentru pupitrul Mauchain. Nu e numaĭ departamentul instrucțiuniĭ publice al cantonuluĭ Geneveĭ, care'l consideră ca „realizînd tóte avantagiele atît din punctul de vedere al igieniĭ, cît și al învĕțămêntuluĭ" dar și o comisiune medicală îl recomandă: 1) pentru că se acomodéză la diferitele taliĭ ale scolarilor; 2) pentru că în deosebitele lor lucrărĭ, să păstreze o atitudine fisologică ce nu atrage nicĭ o deviare a trunchiuluĭ și a membrilor, asigură jocul liber al viscerilor și înlătură inconvenientele grave ce are pentru vedere mobilierul actual; 3) pentru că se adoptéză la diferite exigențe ale învĕțămêntuluĭ (scris, citit, desemn, cusătură, croitură etc.) Iată acest model, pe care'l îmbrățișéză acum maĭ multe cantóne (fig. 9).

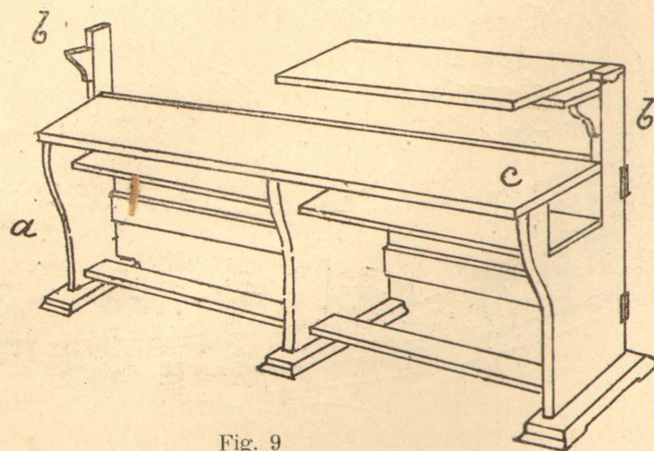

Fig. 9

Mediciĭ prefer scaunul mobil cu spatele apucînd regiunea lombară a individuluĭ și lăsînd regiuniĭ dorsale întréga libertate (*a*). Acest scaun — zic dînșiĭ — lasă copiluluĭ sentimentul libertățiĭ sale de mișcare.

Tăblița (*c*) se póte scóte fără multă greutate și a-

dapta ușor la stinghiele (b) cu inclinație pentru scris și orizontal pentru desemn geometric și pentru croitură.

Trebue să notez, că pupitrul Mauchain are maĭ mult succes în scolile primare și în cele secundare de fete. In licee de băețĭ, se mențin băncĭ de deosebite sisteme, apropriindu-se de banca simplă de lemn franceză.

II

Alte mobile

Pentru desemn și modelaj, pentru științe fisice, naturale, pentru lucru de mînă al fetelor, pentru gimnastică, sunt afectate sălĭ speciale.

1. Mobilierul sălilor de desemn este fórte variat după desvoltarea deosebită ce se dă acestuĭ studiŭ în felu-ritele scolĭ. In liceele de băețĭ și de fete, clasa și mobilierul se găsește aprópe întocmaĭ cum dispune regulamentul Ferry (art. 102—106.

Am întîlnit maĭ pretutindenĭ mese simple cu tabla orizontală, une-orĭ cu cele patru picióre fixate în dușumea pentru doue persóne, cu scaune mobile și fără de spate.

La extremitatea anterióră a meseĭ, în fața scolaruluĭ este fixată la o mică înălțime o laviță, pe care scolarul pune recuizitele necesare la desemn și de care póte să'șĭ razime tabla pentru a obținea o înclinare la trebuință. Din acéstă laviță se maĭ ridică o scîndurică de care se razimă modelul litografiat pentru desemnul geometric saŭ bas-relieful pentru desemnul de artă. La un capăt al claseĭ, în condițiunile de lumină necesară este instalat așa numitul ***emiciclu***, compus din doue, treĭ rîndurĭ de semicercurĭ de fer concentrice, pentru desemnul comun după obiect. De aceste semicercurĭ, scolariĭ 'șĭ reazemă un căpătîiŭ al tabliĭ saŭ cartonuluĭ, avênd cel-alt căpătîiŭ pe genuchiŭ și desemnînd ast-fel fie-care, din locul unde se găsește și cu mîna liberă relieful, bas-relieful orĭ basă-ronda, ce este așezat pe un pedestal dinaintea lor, orĭ modelînd.

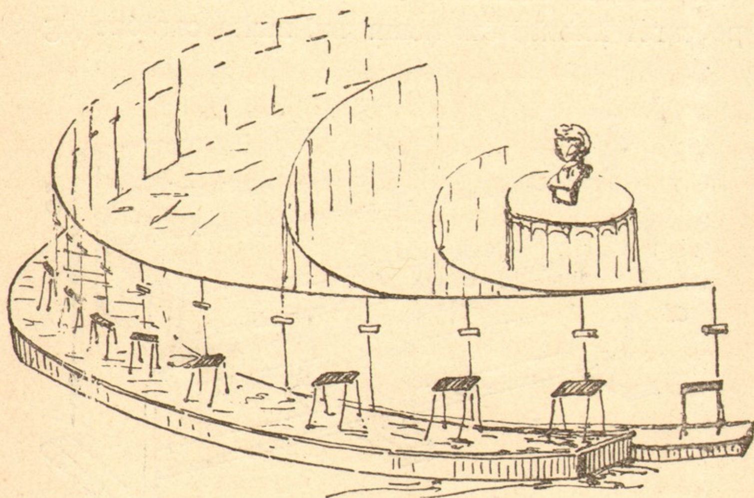

Fig. 10

Afară de indicațiunele din regulamentul Ferry, (fig. 22, rară în șcólele secondare, unde predomină masa simplă dreptunghiulară, și fig. 23, pentru dispoșiția claseĭ), daŭ aci (fig. 10) o miniatură de emiciclu maĭ bogat, dar care se póte simplifica.

Sunt și alte sisteme de mobilier pentru sălile de desemn, ca al luĭ Savari și al luĭ André, ce presintă maĭ multă comoditate, dar tóte acestea sunt considerabil maĭ scumpe de cît cel indicat.

2. Pentru cursul de științe fisico-naturale sunt sălĭ speciale cu amfiteatru; cum de altminterĭ am realizat și noĭ la ultimele constructiunĭ. Numaĭ sistemul nostru de băncĭ pentru amfiteatru este incomod și vițios, iar spațiul dintre estrada unde se fac esperiențele și amfiteatru nu destul de larg, pentru ca scolariĭ să se scobóre, la unele experiențe, în jurul meseĭ profesoruluĭ, să observe maĭ de aprópe și să colaboreze une-orĭ cu dînsul. Pentru unele experimente de fisică și maĭ tot-d'a-una pentru cele de chimie, scolariĭ fac lecțiunea, lucréză și sunt ascultațĭ chiar în laboratorile respective.

Pentru cursul de anatomie la scóla normală de institutorĭ, am găsit în subsol, alăturĭ cu atelierele lucruluĭ de mînă o sală cu doue mese cu tabla de marmoră unde profesorul face cîte odată discuția unor organe ale animalelor: fapt ce intereséză cu deosebire pe scolarĭ.

Aci ar fi póte locul să relateze despre întregul mobilier al cabinetuluĭ și laboratoruluĭ de chimie, precum și despre dulapurile colecțiilor de istorie naturală, de geometrie de arpentaj, de cosmografie și de geografie și istorie. Dar cum pe la cele treĭ licee din Bucureștĭ, posedăm acest mobilier și aceste colecțiunĭ, une-orĭ maĭ cu belșug de cît le am găsit în liceele franceze și incomparabil maĭ bogate de cît în cele elvețiane, aș încărca fără de folos acest raport, mobilierul și colecțiunile de la liceul Lazăr, pot servi după a mea părere ca model pentru orĭ-ce scólă secundară din Europa, făcîndu-se bine înțeles reducerile și adaosele impuse de specia scóleĭ și satisfăcîndu-se cerințele istorieĭ naționale și generale.

3. Sălĭ speciale pentru lucru de mînă nu există pe la externatele nóstre secundare, după cum nu se věd pe la scolile primare de fete. Statul și comunele trebuesc să îngrijéscă și de acésta.

La scólele de fete din Francia (și nu vorbesc de scóla normală de institutóre din Paris, care ar corespunde cu internatele nóstre centrale, și despre liceele de fete, ca liceul Racine, pe care l'am visitat, și despre scólele primare), la aceste scolĭ am găsit sălĭ speciale pentru lucrul de mînă, cu mobilier anumit (mese marĭ fixe orĭ cu tablă articulată pentru croit, băncĭ igienice și comode pentru cusut, manquin articulat pentru sălĭ, mașină de cusut, gherghefurĭ, tablă geometrică etc).

Comunele nóstre urbane maĭ populate ar putea face ceva maĭ mult pentru scóla primară. Parisul dă chiar cărțile și tot materialul didactic gratis copiilor; la ceĭ săracĭ le dă din cantina scóleĭ, chiar mîncarea de la namiezĭ gratis (o zémă bună cu o bucată de carne fiartă, împreună cu legume și pîine); orĭ-ce copil póte avea acéstă mîncare pentru 10 centime. Ar putea dar și comunele nóstre spori materialul didactic al scóleĭ primare și mobila o sală de lucru de mînă.

4. Halele de gimnastică ale liceelor din Bucureştĭ posed tot ce le trebue ca material şi pot servi ca modele. Un lucru le maĭ trebue : maestri să facă maĭ multă gimnastică igienică de cît acrobatică

Nu mĕ pot stăpîni, fără a vĕ împărtăşi o impresiune de mulţumire ce am simţit, asistînd la o lecţiune de exerciţiĭ gimnastice cu scolariĭ micĭ din liceul Voltaire. Era vorba de mişcările capuluĭ, braţelor, talieĭ, piciórelor. Vr'o 60 de copiĭ, în rîndurĭ, dar la distanţă unul de altul, executaŭ la comandă în mod uniform, voios, numĕrînd 1, 2, 3, orĭ cîntînd ariĭ naţionale şi lovind din picior, diferite mişcărĭ, apoĭ porneaŭ în marşurĭ, călcînd ostăşeşte, formînd rîndurĭ militare şi desfăcînd în regulă rîndurile, dar cîntînd mereŭ ariĭ patriotice.

Póte că ar fi ce-va de imitat aci de maeştriĭ noştri, cărora le maĭ trebue recomandat să facă cu fie-ce scolar gimnastica reclamată de organismul sĕŭ.

Nu va fi sosit óre timpul ca să întroducem şi la scólele secundare de fete exerciţiile gimnastice, pe care în zadar le am cerut ca membru în consiliul general pe la 1881, sub zîmbetul ironic al rutineĭ ?

5. Despre tablă şi catedră n'am nimic de zis. Cestiunea este resolvită şi noĭ am făcut aplicaţie în liceele cele noĭ. Afară de acésta, interesantul raport al d-luĭ St. Michăilescu a resumat compiect soluţiunile relative la aceste mobile [1]).

Mĕ opresc aci cu acest raport, cam grăbit póte, căcĭ 'mĭ lipsesc unele documente elveţiane. Indată ce voiŭ maĭ da peste ceva interesant, vi'l voiŭ comunica, Domnule Ministru, ca supliment la acest raport. Doresc numaĭ, ca cele aci arătate să pótă folosi întru cît-va la îmbunătăţirea mobilieruluĭ scólelor nóstre secundare şi servi apoĭ ca recomandare primărielor, după indicările regulamentuluĭ francez şi după modelul Mauchain pentru mobilierul scólelor primare.

La întorcerea mea în ţară, mĕ voiŭ grăbi a supune, Domnule Ministru, în persónă partea II a raportuluĭ meŭ.

Primiţĭ, Domnule Ministru, asigurarea distinseĭ mele consideraţiunĭ.

(ss) **D. Aug. Laurian.**

12/24 Iulie 1892
Saxon (Svizera).

1) A se vedea în numĕrul trecut raportul d-luĭ Mihăilescu.

RAFAEL

După SURMAY

(Al şaselea articol [1]*)*

Uniĭ dintre cititoriĭ noştri vor fi póte curioşĭ să ştie cum lucra Rafael. Maĭ întîiŭ *tot-d'a-una după natură* şi nudul ; el desina în sanguină, în general, figurile pe carĭ voia să le introducă în composiţiunea sa ; apoĭ le transporta prin mijlocul patratelor pe un carton căptuşit pe dedesubt cu o hârtie ; cartonul şi hârtia eraŭ străpunse cu îngrijire cu acul, după care, hârtia desfăcută era frecată cu cărbune pe faţa care trebuia să fie zugrăvită. Desenul contururilor fiind însemnat ast-fel în negru, pictorul venea să le hotărescă şi să le fixeze cu o trăsură fină. Acéstă lucrare fiind gata, pictorul zugrăvia. Zugrăvia el repede ? Ca să rĕspundem la acéstă întrebare, ne va fi de ajuns să repetăm, după D. Muntz, că, afară de cele-l'alte lucrărĭ ale sale, în fie-care an Rafael a zugrăvit de la douĕ-spre-zece pînă la cincĭ-spre-zece tablourĭ în frescă ; în 1518, el a executat douĕ-zecĭ saŭ douĕ-zecĭ şi douĕ.

Decoraţiunea *Camereĭ Semnătureĭ* fu terminată în 1511. Cînd se sfîrşi, credem că Rafael şi-a făcut reflecţiunea pe care am îndrăsnit-o noĭ înşi-ne, adică că decoraţiuneĭ îĭ cam lipsia, acel sentiment creştin, catolic, care trebuia să se găsécă cel puţin la Vatican. Acésta e ceea ce s'ar putea crede cînd cine-va priveşte frescele *Camereĭ luĭ Eliodor* pe care o începu după aceea a *Semnătureĭ*. Camera, care luă numele luĭ Eliodor după lucrările luĭ Rafael, fusese deja acoperită de picturĭ de della Francesca; Iuliŭ al II-lea poruncĭ să le distrugă fără milă ; tot ceea ce tînĕrul maestru putu să scape fu composiţiunile cu carĭ prietenul sĕŭ Peruzzi îmbrăcase bolta ; ele există şi astă-ḑĭ. *Eliodor isgonit din templu*, este o operă cu totul deosebită de camera precedentă; ce s'aŭ făcut acele personagiĭ atît de liniştite, atît de domirite ? Aci ne aflăm în faţa uneĭ minunĭ, a uneĭ vedeniĭ tragice; nu maĭ sunt învĕţaţĭ carĭ discută cu gravitate, înţelepţĭ carĭ învaţă saŭ profeseză ; mănia şi puterea Domnuluĭ isbucnesc, şi trimişiĭ sĕĭ carĭ răstórnă pe Eliodor aŭ un avênt grozav

Al doilea tabloŭ este *Liturghia de la Bolsena*, unde, fără să ţină sémă de timp, pictorul a înfăţişat pe Iuliŭ al II-lea în genunchĭ şi rugîndu-se ; cele douĕ picturĭ marĭ din urmă ale sale sunt : *Intâlnirea sfîntuluĭ Leon cu Atila* şi *Liberarea sfîntuluĭ Petre*, pe carĭ Iuliŭ al II-lea nu le vĕḑu, căcĭ ele fură terminate numaĭ sub pontificatul luĭ Leon al X-lea. Să ne oprim cîte-va momente de 'naintea acesteĭ fresce din urmă, nu din causa merituluĭ eĭ care este mare, nu pentru că ea a făcut ca Roma întrégă să scótă strigăte de admiraţiune, ci pentru că ea a putut să arate artiştilor tinerĭ cum geniul ştie să se jóce cu greutăţile cele maĭ marĭ, cum acestea pot chiar să fie folosite. Locul pe care Rafael trebuia să 'l acopere era luminat de desubt prin lumina uneĭ ferestre înalte şi largĭ. Nicĭ un mijloc de înşelăciune : lumina venia de acolo şi nu putea să vină de cît de acolo. Aţĭ vĕḑut toţĭ póte, gravura aceseĭ composiţiunĭ şi puteţĭ să judecaţĭ cum Rafael a ştiut să se folosécă de acéstă lumină în contra natureĭ, într'un chip atît de uimitor, în cît cine-va ar ḑice că feréstra a fost aşezată acolo din porunca pictoruluĭ. „*Liberarea sfîntuluĭ Petre*, ḑice Vasari, fiind aşezată d'asupra uneĭ ferestre, este maĭ puţin bine luminată de cît cele-l'alte picturĭ : lumina ḑileĭ cade pe obrazul visitatoruluĭ şi se luptă atît de viŭ cu efectele lumineĭ înfăţişate de pictor, în cît cine-va crede că vede fumul torţeĭ, strălucirea

1) Veḑĭ No. 9—10, pe Septembre—Octombre.

$l' = 6.07$; l (arc) $= 7{,}06$.
$S = 3.10$
$R = \left(\frac{l^2+S^2}{2S}\right) = 7{,}^m50.$
$\alpha = 54^0$.
$\sin \alpha = 0{,}809$.
$\cos \alpha = 0{,}5877$.

Pentru ca să existe echilibru, trebue ca momentul împingereĭ în raport cu cheiu QS (care e moment de răsturnare) să fie egal cu momentul de stabilitate, al greutățiĭ arculuĭ, adică cu $\frac{Pl'}{2}$ adică :

$$\frac{Pl'}{2} = Q\,S, \text{ din care scótem } Q = P\left(\frac{l'}{2S}\right)$$

(Am presupus puterea P aplicată la $\frac{l'}{2}$ de și în practică este în genere maĭ spre Kiulee).

Calculul luĭ T (împingerea totală); considerăm pe T ca tangenta curbeĭ de la introdos, (acéstă presiune se exercită normal pe rostul de la naștere).

Q este cunoscut și horizontal.

$$\left(Q = P\left(\frac{l'}{S}\right) = 3177 \times \frac{6.07}{2\times3.10} = 3110^{kg.}\right)$$

Asemenea și $P = 3177$ kg. și e vertical.

Din triunghiul $O\ Q\ P$, la care am dus perpendiculara $Q\,m$ pe basa $P\,o$, vedem că $P\,Q\,m = \alpha = 54^0$ în care $T = Q \cos L + P \sin \alpha$; aplicând cifre găsim $T = Q \cos \alpha + P \sin \alpha = 3110 \times 0\ 5877 + 3177 \times 0{,}809 =$
$T = 1827{,}74 + 2570{,}19$ și
$T = 4398\ 00$ kg.

Vom lua așa dar fig. 57 acéstă forță T (transportată în centrul de gravitate al masivuluĭ zidărieĭ Kiuleeĭ); o vom combina cu greutatea proprie a zidărieĭ și vom verifica grafic dacă există cele treĭ condițiĭ de echilibru sus enumerate.

In adevěr după cum se póte vedea din epura fig. 57 luând forța T (împingerea totală) în mărime de 4, tone 400 în direcțiune înclinată de 36^0 cu horizontala și aplicată în punctu K (mijlocu arculuĭ cam la $1/_3$ din rostu de naștere).

Transportând acéstă forță pe direcțiunea eĭ până în punctul o, al axeĭ $\times\ y$ pe care trebue să se găséscă și centru de gravitate al zidărieĭ și făcênd paralelogramu forțelor între forța $T = 4$ tone, 4 și forța $P = 56$ kg., 8 resultând din greutatea masivuluĭ zidărieĭ. Găsim resultanta R favorabilă după cum arată desemnul, căcĭ :

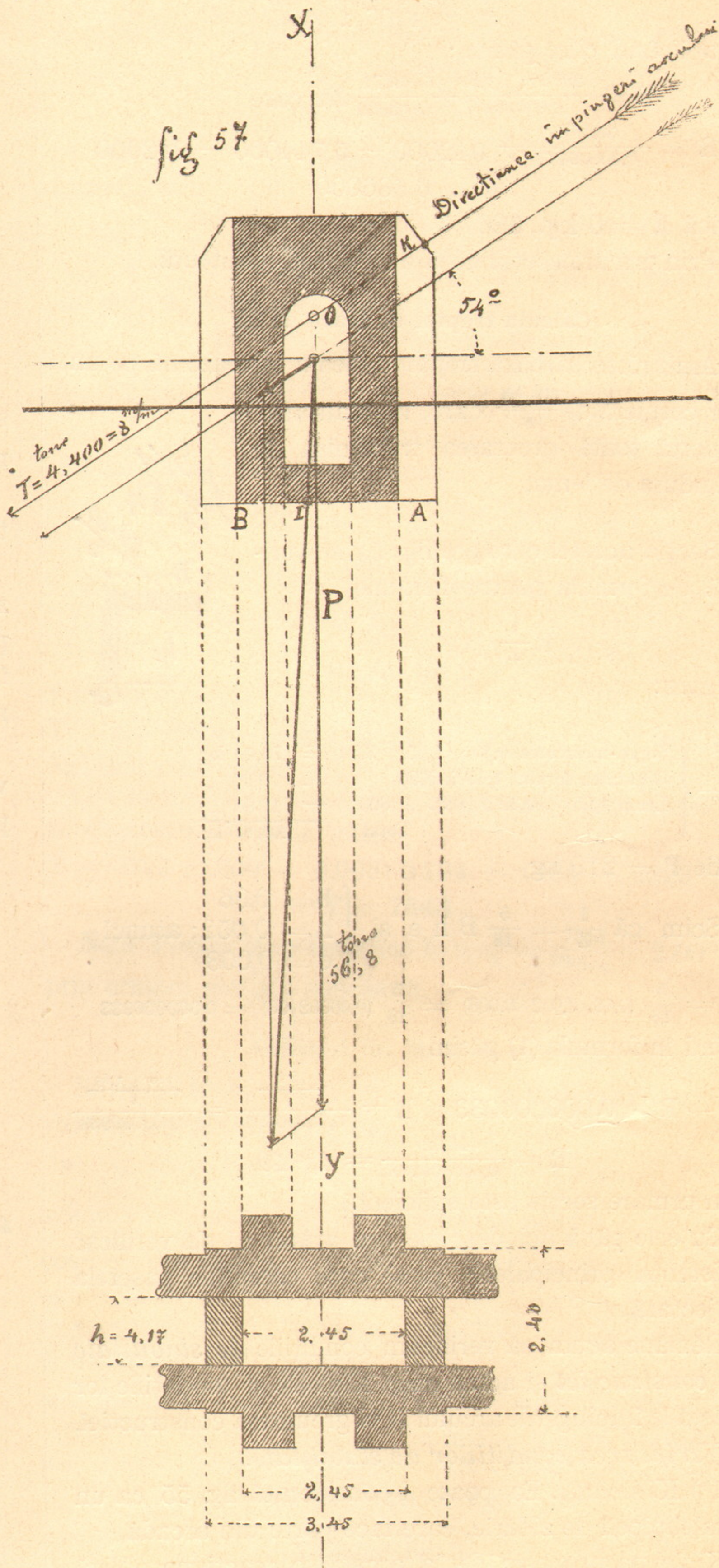
1°) Posiția punctuluĭ I e favorabilă în raport cu basa $A\ B$ a zidărieĭ.

2°) Suprafața baseĭ de $2{,}4 \times 2{,}45 = 5{,}88$ m. p., póte să suporte a 10 tone pe m. p., 588 tonne adică, peste suficient.

3°) Unghiul $J\ O\ P$ este mult maĭ mic de cât 17^0, căcĭ după cum arată epura nu întrece 5^0.

2°) Pallea. — Suprafața masivuluĭ de zidărie pe care se razămă piciórele paleeĭ metalice este de $5{,}60 \times 2{,}20 = 12{,}00$ m. p.; prin urmare póte să suporte 12,000 kg., adică aprópe de dece orĭ maĭ mult de cât cântărește doue jumětățĭ de travele și una palee și supra-încărcarea cuvenită, care face un total de 12,700 kg. aprópe, căcĭ :

Supra încărcarea este: $2 \times 3676 =$	7352.00 kg.
Grinda proprią $2 \times 1210 =$ . . .	4420,00 „
Lemnăria $2 \times 418 =$	836,00 „
Total . . .	12608.00 kg.

Prin urmare atât la Kiulee cât și la palee condițiile de resistență și de stabilitate pentru zidăriĭ sunt satisfăcĕtóre.

P. Popescu-Pașcanu

(Va urma «Calculul relativ la acțiunea vêntuluĭ, și anexe : greutatea ferărieĭ pasereleĭ, měsurătoare și devis).

CÎTE-VA MINUTE ÎN ATELIERUL LUI VALBUDEA

Domnul Iuliu Roşca, unul din puţinii colaboratori rămaşi credincioşi Revistei acesteia, a publicat în anul I-iŭ al *Analelor* cîte-va rîndurĭ interesante (însoţite de crochiurĭ) asupra a *treĭ copii* aĭ sculptoruluĭ Valbudea ; cel d'al patrulea copil, superior póte celor-l'alţĭ, este adĭ în marmoră şi în primele zile ale anuluĭ viitor va fi expus în muzeul nostru, cel sărac şi părăsit. *Copilul dormind* va fi prima marmoră aşezată în sala Pinacoteceĭ şi acésta graţiă stăruinţelor ce artistul a pus, ca opera sa să pótă lua forma definitivă. Inutil a spune, că onorarul Ministeruluĭ este inferior cheltuelelor făcute de modestul autor; rog pe d. Valbudea să scuze, dacă am trecut limita discreţiuneĭ.

Sculptura nu prea are aerul să fie preţuită la noĭ. Cine are curagiul să îmbrăţişeze astă frumósă ramură a artelor plastice, fără îndoială, că o face numaĭ şi numaĭ pentru iubirea arteĭ. Ce-va maĭ mult : în aste vremurĭ de anemiă şi descuragiare e o mulţumire a maĭ întîlni ómenĭ, ce încă posedă *focul sacru*. Din numĕrul lor face parte sculptorul Valbudea.

Intr'un colţ al atelieruluĭ găsim pe *Mihaĭ nebunul*, opera de căpetenie a tînăruluĭ sculptor şi care i-a servit de debut în frumósa carieră; aci se vĕd tóte calităţile elevuluĭ luĭ Falguière. Opera a fost în douĕ rîndurĭ espusă la Paris : întîia óră –– acum zece anĭ — la *Salonul* din Palatul de Industriă şi a doua óră la ultima exposiţiune universală. Dorinţa viă a d-luĭ Valbudea este de a turna în bronz, saŭ a sculpta în marmoră astă frumósă operă. Fiă ca a sa dorinţă să fie în curînd realizată.

D. Monteoru, un avut, care iubeşte artele şi pe artiştĭ, a comandat d-lor Georgescu şi Valbudea cîte o statuă, pentru intrarea caseĭ d-sale, din calea Victorieĭ. Ambele marmore sunt în lucru. Ele înfăţişază douĕ femeĭ, îmbrăcate ţărăneşte. Am avut ocasiunea să vedem în atelierele artiştilor opera fie-căruia ; noĭ le urăm să ducă la bun sfirşit lucrările începute, căcĭ sunt asiguraţĭ de succes.

Pe un mic piedestal repauză bustul luĭ Kogălniceanu. Sculptorul ni 'l reprezintă ast-fel, precum cu toţiĭ l'am cunoscut în ultimiĭ anĭ aĭ vieţiĭ; cu tóte acestea.... e ce-va în figură care lipseşte. Da, *lipsesc ochelariĭ !* Tótă viaţa luĭ, Kogălniceanu i-a purtat; avem o dovadă privind şi portretul din *Dacia literară*, ce a apărut subt a sa redacţiă, portret însoţit şi de al luĭ Alexandri şi Negruzzi. Acestui din urmă se datoréză prefaţa celeĭ de a doua ediţiĭ a Revisteĭ, din 1859....: «Portretele nóstre ! O neo«menosule tipografŭ ! Tu trebuia să ne arăţĭ kum eramŭ «la 1840 cînd scriémŭ în Dacia Literară, iar nu kum «suntemŭ la 1859 cînd nu maĭ scriemŭ nimică. Să ne «arăţĭ cînd eramŭ junĭ şi imaginaţia nóstră vagabonda «pe auritele aripĭ a uneĭ speranţe într'un viitorŭ frumos, «iar nu acum cînd ne-am perdut tóte iluziile şi cînd ne «tăvălim într'o tristă realitate!. ..»

A fost un moment, cînd spre Ministerul de instrucţiune erau îndreptate tóte privirile sculptorilor şi pictorilor noştri, şi nu e mult de atuncĭ ! Din acea epocă de căldură, cînd se dedeau comande artiştilor noştri cu metriĭ pătraţĭ de frescurĭ, timpane şi grupurĭ pentru firide şi frontóne, datéză schiţa reprezintînd *Sciinţa* ; d. Valbudea nu a putut să'şĭ continue lucrarea ; lucru de regretat. La noĭ, cînd e vorba de artă, e lipsă mare de banĭ şi maĭ avem îndrăsnéla să ne mirăm, cînd ni se strigă pe tóte tonurile, că în tóte facem progres, numaĭ în arte stăm pe loc !.....

Inainte de a părăsi atelierul, sculptorul ni se plîngea de greutatea ce are de a găsi *model*. Un sculptor ca şi un pictor, care se respectă, nu se pot servi în lucrările lor de cît de *natură*. La noĭ modelele sînt fórte rare ; cele ce pozéză, femeile maĭ cu sémă, sînt numĕrate pe degete.

Nimfa, singurul *pămînt* în lucru al sculptoruluĭ, este al doilea nud-femeiă ce pînă astă-zĭ ese din mîinile d-luĭ Valbudea.

Noroc, iată felicitarea ce'ĭ trimitem... de anul noŭ.

Stefan Ciocarlan

TREI CAPO-D'OPERE

Analele Architectureĭ aŭ dat în cîte-va rîndurĭ gravurĭ, dupĕ lucrărĭ celebre. Dorinţa nóstră a fost în tot-d'auna să ne îmbogăţim paginile, cu un însemnat numĕr de asemenea lucrărĭ.

Pentru azĭ dăm douĕ gravurĭ dupĕ marmore din sculptura grécă şi una dupĕ pînza şefuluĭ şcóleĭ flamande, reprezintînd *Coborîrea de pe cruce*. Ele sînt însoţite de cîte-va rîndurĭ datorite luĭ Fröhner, Müller, Ménard.

Să nu trecem cu vederea a spune, că în mult părăsita nóstră şcólă de bele-arte din Bucurescĭ la examenele ultimuluĭ an şcolar, operele a căror reproducere o dăm, au servit :

1. *Capul luĭ Laocoon* în concursul dupĕ antic, bust ;
2. *Diana* în concursul de sculptură dupĕ antic, figură ;
3. *Coborîrea de pe cruce* în concursul scris de Estetica şi istoria artelor, „făcîndui-se descripţia, arătînd :

a) Generul sĕŭ (sentimentul saŭ pasiunea dominătóre),

b) Compoziţia eĭ (gruparea personajelor, direcţiunea liniilor şi a umbreĭ şi lumineĭ),

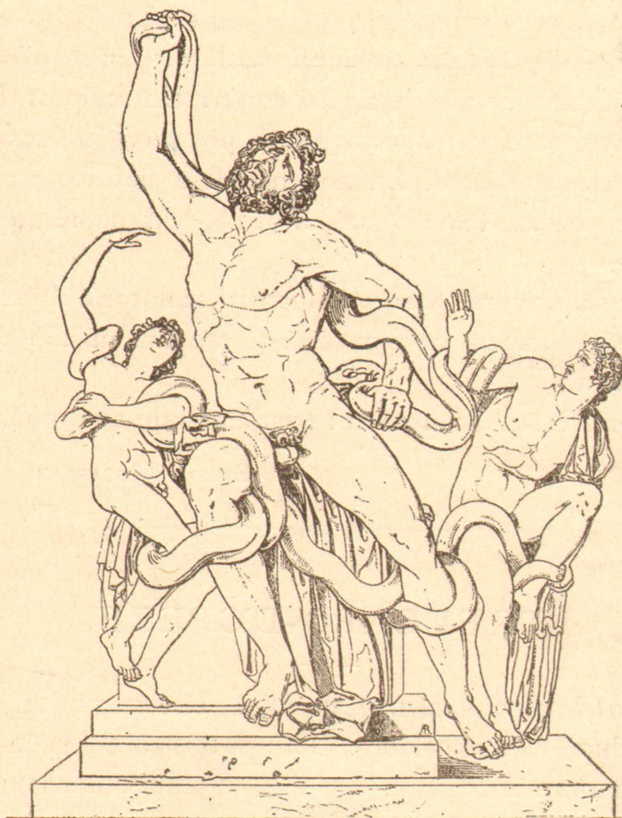
c) Expresiunea figurilor,

d) Invenţiunea poetică, stilul."

LAOCOON

Grupul luĭ Laocoon și copii sĕĭ, încolăciți de doui șerpĭ, ne oferă espresiunea dureref unite, după legile arteĭ grecestĭ, cu sentimentul frumusețiĭ plastice și demnitățiĭ morale, zice Ménard. Acest grup, pe care Pliniu îl citéză ca fiind capo-d'opera sculptureĭ, era după scrisele luĭ, opera a treĭ artiștĭ rodienĭ, Agesandros, Polydoros și Athenodoros, pe care Ottfried Müller îĭ pune către sfîrșitul periódeĭ macedonice, contrariŭ păreref luĭ Visconti, care 'ĭ crede contimporanĭ aĭ primilor Cezarĭ.

Composiția este dispusă în piramidă și figurile accesoriĭ sunt subordonate, ca în grupul Niobizilor, personagiuluĭ principal.

Astă vestită lucrare a fost găsită în 1506 pe locul unde aŭ fost băile luĭ Titus.

Brațul drept al tatăluĭ și douĕ brațe ale copiilor aŭ fost restaurate. Afară de grupul ce se află la Vatican, se maĭ găsesc capete antice închipuind pe Laocoon și în colecțiĭ particulare.

STATUA DIANEI

Diana cu chlamida este una din mărgăritarele Luvruluĭ, zice Fröhner și e prenumărată printre cele maĭ admirate capo-d'opere ale sculptureĭ grecestĭ.

Imbrăcată cu o haină cu mînecĭ scurte, Diana fixéză un agraf, cele douĕ colțurĭ ale chlamideĭ, pe umărul drept.

Nimic maĭ grațios de cît astă înfățișare cu totul fecioréscă a tinereĭ zeițe ce 'șĭ mîntue îmbrăcămintea.

Capul întors spre drépta este de o eleganță fără seamăn ; chipul în întregul luĭ amintesce elogiurile aduse de ceĭ vechĭ Dianelor luĭ Praxiteles. Artistul cu un simțimînt rar, a știut să dee viață marmoreĭ prin contrastele cele maĭ fericite. De o parte ni se arată conturuṙile rătunjite ale brațuluĭ ridicat, un umăr acoperit, liniile drepte ale îndoiturilor formate de haină ; de cea-l-altă parte un umĕr descoperit pînă la sîn, brațul răzimat pe piept, suprafețele plane ale mantaleĭ ce cad pe genunchiŭ și piciorul stîng dat înapoĭ.

Aste nuanțe de înfățișare, reunite cu perfecțiunea lucrăreĭ, forméză un întreg încîntător și din tóte punctele de privire demn de epoca luĭ Alexandru cel mare.

Sunt cunoscute maĭ multe repetițiunĭ antice ale Artemizeĭ de Gabies : Clarac ne descrie în *Muzeul* săŭ una, ce se află în vila Pamfili, Montfaucon și Bracci ne vorbesc de o alta, ce a fost desemnată de Lebrun în palatul Verospi, o a treia, ne spune Perrier, se găsea în secolul XVII-lea în grădinele marchizuluĭ Giunji la Roma.

Statua este în marmoră de Paros și a fost descoperită în ruinele Gabies la 1792.

Ottfried Müller, crede că statua nu represintă de cît o nimfă a Dianeĭ, de óre-ce 'ĭ lipsește orĭ-ce atribut distinctiv.

COBORÎREA DE PE CRUCE

Tabloul cel maĭ faimos datorit șefuluĭ șcóleĭ flamande, se găsește în catedrala de la Anvers ; înălțimea luĭ e de 4.20 m.

și lățimea 3 metre. Reproducerea nóstră este luată din colecțiunea luĭ Réveil. Gravura este datorită luĭ Wosterman.

In 1794 pînza luĭ Rubens (1577—1640) a fost transportată la Paris, iar cînd s'a restituit Belgieĭ în 1815, orașul Anvers s'a îmbrăcat în haine de serbătóre că să o priiméscă.

Biserica St. Gervais din Paris, ce se găsește lîngă Hôtel de Ville, posedă o conștiinciósă copie după acéstă strălucită operă a luĭ Petru Paul Rubens „pictorul fastuluĭ, al vieții bogate, al vestmintelor de preț; sentimentuluĭ de pietate al timpurilor bătrîne, face să urmeze atleții cu forme uriașe, femeile cărnóse, răsboaele sîngerate și orgiile sale de culorĭ pune în mișcare fără deosebire zeĭ, regĭ, papĭ, soldațĭ, martirĭ și calăĭ".

DUPE ZIARE

ȘCÓLA DE BELE-ARTE

In epoca în care s'a înființat, ca prin farmec, o sumedenie de instituțiunĭ dintr'o trăsătură de condeiŭ, s'a fondat și așa zisa școlă de bele-arte. Se înțelege că și aci nu putea fi vorba de cît de un început; acéstă școlă nu putea fi de cît sîmburele din care în urmă să se formeze o adevĕrată academie de pictură și sculptură.

De aceea nu se póte ḑice de cît bine în privința rezultatelor ce a dat instituțiunea în primiĭ aniĭ aĭ existențeĭ sale. Dar ceea ce s'a întîmplat cu teatrul și cu conservatorul, s'a reprodus și pentru școla de bele-arte. Afară de puține escepțiunĭ, și aci progresul s'a mărginit în formarea cîtor-va profesorĭ de desemn.

Toțĭ aceĭ carĭ eraŭ maĭ talentațĭ și aŭ voit să devie pictorĭ saŭ sculptorĭ de óre-care însemnătate, aŭ fost silițĭ a pleca în streinătate, nu numaĭ a se perfecționa, ci spre a învĕța arta lor din temelie. Și acéstă împrejurare nu se póte imputa direcțiuneĭ saŭ profesorilor; din contra, a fost un timp cînd școla de bele-arte era amenințată de a fi închisă, dacă regretatul Aman, care o conducea, n'ar fi făcut sacrificiurĭ personale pentru a o menține. Acest fapt singur este suficient pentru a arĕta *cu cîtă indiferență guvernele aŭ privit acéstă instituțiune.*

De maĭ bine de un pătrar de secol, de cînd există școla de bele-arte, Statul n'a intervenit o singură dată spre a cerceta cum merge, care sunt lipsurile eĭ, ce mĕsurĭ trebuesc luate pentru a o desvolta și a o pune în stare de a da róde. Urmarea firéscă a fost ca instituțiunea să vegeteze, precum vegetéză tóte instituțiunile nóstre de artă de un numĕr de anĭ încóce.

Inainte de tóte suma prevĕḑută în budgetul Statuluĭ este prea mică, precum sunt prea micĭ și sumele alocate pentru Teatrul Național și pentru conservator. Pentu tóte cele-l'alte capitole ale budgetuluĭ instrucțiuneĭ publice sumele prevĕzute aŭ crescut treptat cu necesitățile desvoltăreĭ lor, numaĭ instituțiunile de artă aŭ fost uitate, fiind privite ca obiecte de lux.

Este absolut necesar ca școla de bele-arte să aibă un local special și construit anume pentru scopul la care este destinat. S'ar putea face o economie, zidind un singur local, în care ar încăpea și conservatorul și școla de bele-arte.

Școla ar avea nevoe de profesorĭ experimentațĭ și în curentul progresuluĭ pe care l'aŭ făcut artele plastice în timpiĭ contimporanĭ. Atuncĭ eleviĭ n'ar fi îndopațĭ un șir întreg de anĭ cu studiarea exagerată a *anticuluĭ.*

Mania învechită, care constă în studiul aprópe exclusiv a anticuluĭ, pricinuește elevilor enormă și zadarnică pierdere de timp. Pentru ca un tînăr, care voește să'șĭ dedice viața artelor plastice, să ajungă a fi original, să'șĭ păstreze individualitatea (condițiune principală în materie de artă), este mult maĭ nemerit să-șĭ întrebuințeze timpul tinerețeĭ, în care imaginațiunea este atît de fragedă și de impresionabilă, cu studiarea conștiinciósă a natureĭ, de cît să învețe a copia copiĭ făcute după artiștiĭ elenĭ saŭ romanĭ. Dacă e vorba de copiat, de ce să nu copieze acea frumósă natură pe care aŭ copiat'o atît de bine anticiĭ.

Capul începătoruluĭ se îmbuibéză cu fraze estetice pe cari le învață spre a le uita îndată ce a eșit din școlă. In loc să vadă natura cu ochiul neprihănit al tînĕruluĭ, care trăește în secolul nostru, elevul învață a o vedea cu ochiul franțuzit saŭ nemțit al acelora carĭ s'aŭ adăpat la o școală învechită de acum o jumĕtate de secol, cînd arta, maĭ ales pictura, era în deplină decadență.

Modul de predare și programul de studiŭ al școaleĭ trebue dar să fie modificat și adaptat cerințelor moderne.

Aceasta nu se poate de cît studiînd cu deamĕnuntul organizarea și metodul întrebuințat în școalele și Academiile cele maĭ renumite din străinătate.

Să trecem acum la alte lipsurĭ care par secundare și, cu tóte acestea contribuesc și ele a opri pe loc orĭ-ce mers al școleĭ spre progres:

1. Școla n'are destule sălĭ de studiŭ. Studiile se fac într'o singură sală care pe jumĕtate este ocupată de statue antice; în acea sală se fac și studiile de sculptură, tot aci se face desemnul și studiul de colóre și tóte aceste, *după un singur model.*

2. Lipsa de modele. Din cauză de economie se caută maĭ ales ómenĭ carĭ, pe lîngă serviciul de model, să măture, să aducă apă etc., așa că, atuncĭ cînd e vorba să pozeze, eĭ sunt ostenițĭ

prăpădiţĭ. Şi cel puţin dacă ar fi maĭ multe modele ; dar maĭ în tot-d'a-una este acelaşĭ, de obiceiŭ un fost soldat ale căruĭ poze se resimt de vechia sa meserie. Modele de femeĭ se văd abia la două lunĭ odată.

3. Impărţéla aniĭor de studiŭ este cu totul defectuósă. Anul I, anul II-lea şi anul III-lea eleviĭ sunt îndopaţĭ cu anticul ; desemn după antic, cap după antic, statue în picióre după antic. Abia în anul IV-lea se începe desemnul după natură şi în anul V colórea. Studiĭ speciale de cap în colóre nu se face de cît o dată pe an şi asta la concurs ; de aceea nu ese din şcólă nicĭ un portretist saŭ, cînd ese unul, este *autodidact* saŭ venit din străinătate.

4. Nu există nicĭ o bibliotecă artistică ; abia sunt cîte-va reproducţiĭ date de defunctul Aman.

5. Anatomia şi perspectiva, aceste două ramure atît de însemnate ale învăţămîntuluĭ academic, sunt studiate într'un mod imperfect.

6. Lipseşte un curs care să trateze despre moravurile, datinele, costumurile şi istoria naţională. Un asemenea curs ar desvolta spiritul şi imaginea elevilor şi ar îndruma-o spre subiectele naţionale.

7. Studiul de cap de espresie şi schiţele de compoziţie se fac odată pe an pentru concurs ; prin urmare se cere elevilor de a face lucrărĭ pentru care n'aŭ primit nicĭ un învăţămînt în tot cursul anuluĭ. Maĭ mult încă : In marele concurs de burse, pentru străinătate, se cere concurenţilor un tabloŭ isprăvit în tótă puterea cuvîntuluĭ ; tot aşa s'ar putea cere unuĭ om care nu posedă de cît cunoştinţe elementare de a face o teză asupra unuĭ subiect literar, saŭ de ştiinţă inaltă.

Şi tóte aceste neajunsurĭ urméză de anĭ intregĭ fără ca nimenĭ să le releveze.

(Timpul)

SOCIETATEA ARCHITECŢILOR ROMÎNI

Şedinţa adunăriĭ din 21 Noembre 1892

(In localul Societăţiĭ din Bulevardul Elisabeta, 91.)

In absinţa d-luĭ Orĕscu, preşedintele Societăţiĭ, adunarea este prezidată de d. Pompilian.

Ordinea zileĭ :

Votarea de membriĭ nouĭ,
Comunicarea de donaţiunĭ făcute Scóleĭ de architectură.

1) Procedîndu-se la deschiderea plicurilor (conform art. 5 din Statute) se numesc membriĭ aĭ Societăţiĭ cu unanimitate de 17 voturĭ :

Domniĭ Teodor Vastely,
M. Constantinescu,
V. Pleşoianu,
N. Cuţarida,
C. Lupu,
Locotenent Atanasiu.

2) Adunarea aduce mulţumirĭ donatorilor Scóleĭ de architectură şi anume :

Domnilor Vojen, architect la Roman,
Mandrea,
Marinescu,
Nedelescu,
Cuţarida,
Gabrielescu,
Sterian.

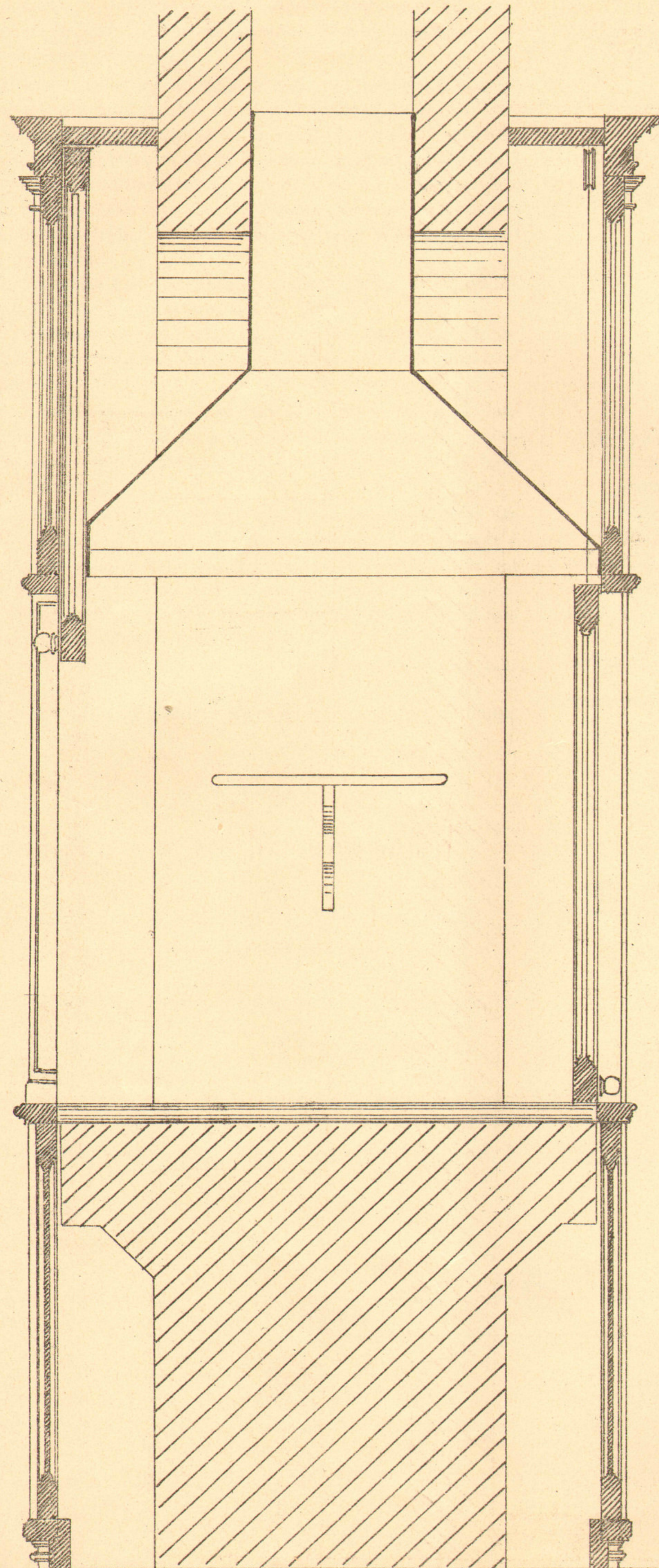
D. Vojen a dăruit cărţĭ de architectură,
D. Mandrea, modele de desemn,
D. Marinescu, modele de ordine clasice (Vignola complect),
D. Nedelescu, studiĭ de architectură (proecte de Scólă),
D. Sterian, modele în carton (pentru desemn şi modelaj) precum şi detaliĭ, pe scară mare, de ordinele vechĭ.
DD. Gabrielescu şi Cuţarida aŭ dăruit lemne pentru încălzitul Scóleĭ.

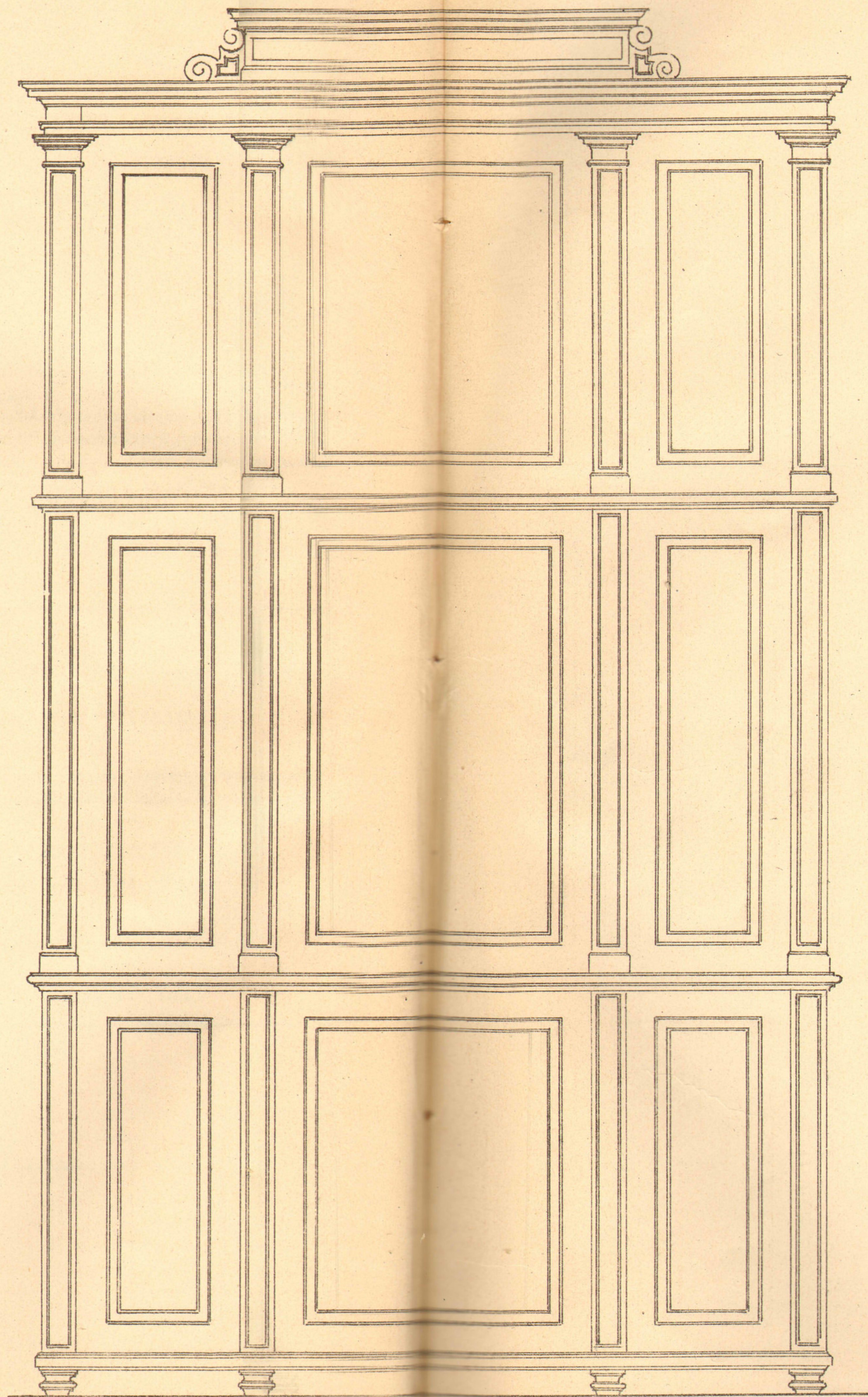
Ne maĭ fiind nimic la ordinea zileĭ, d. Pompilian ridică şedinţa.

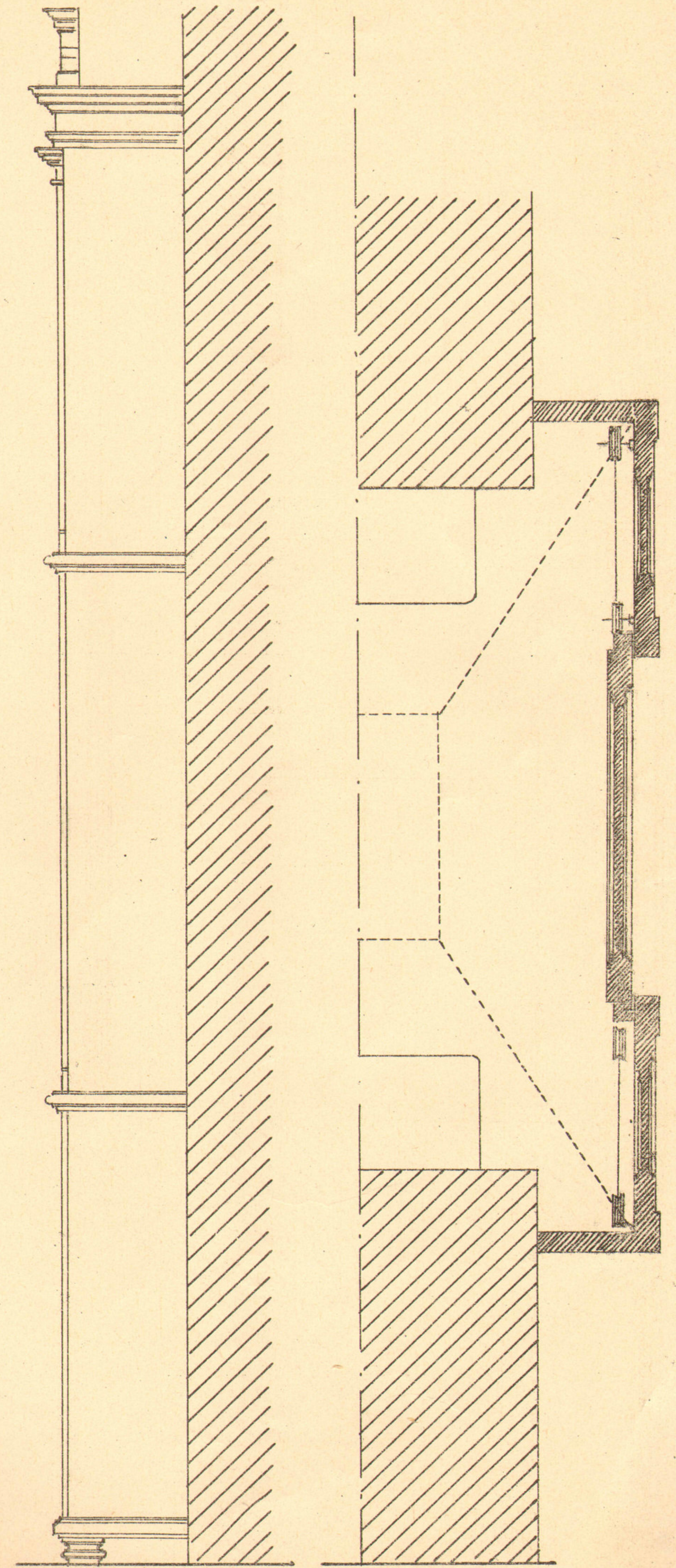
FINELE ANULUI AL III

MOBILIER SCOLAR

MODELE OFICIALE

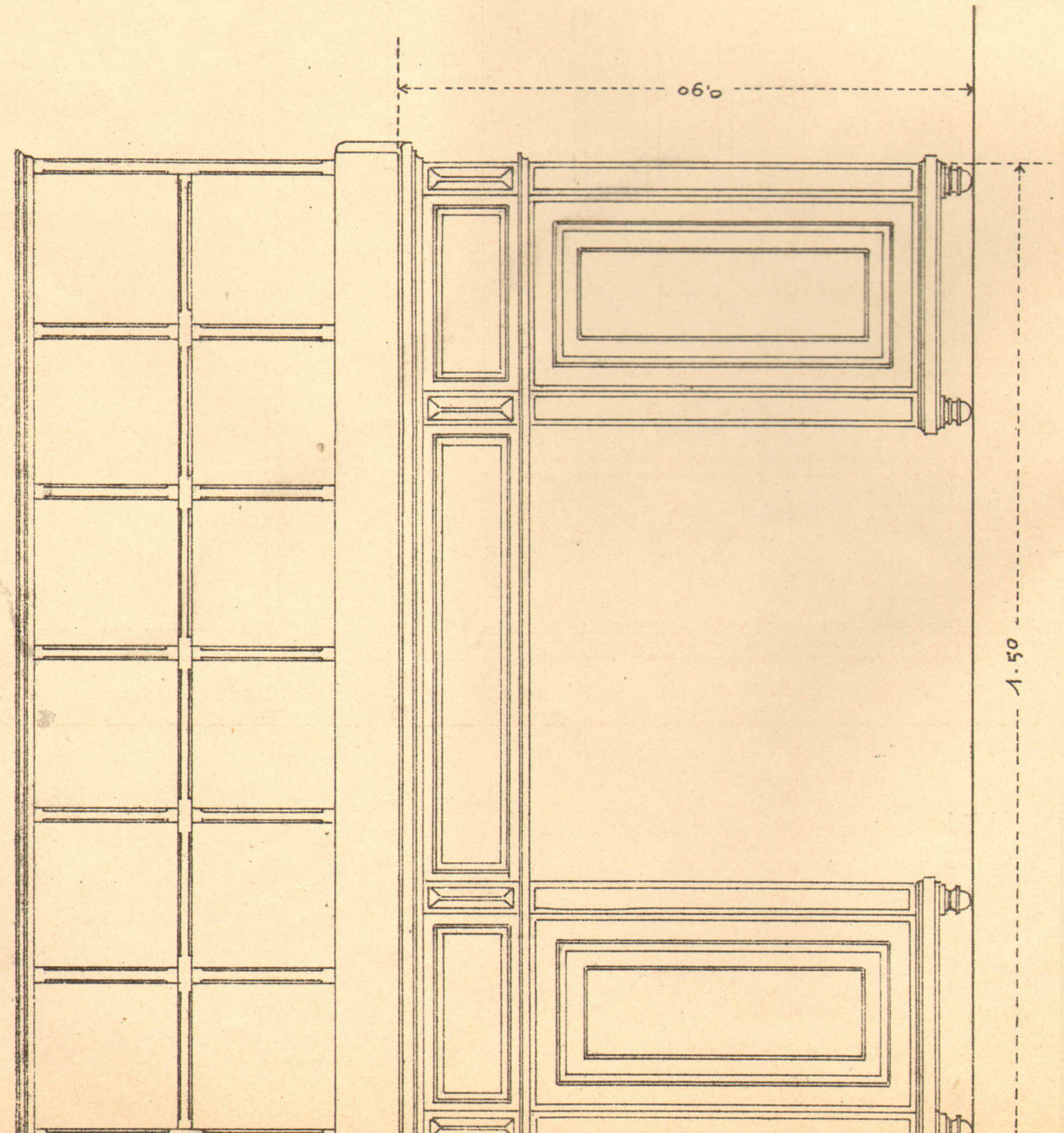

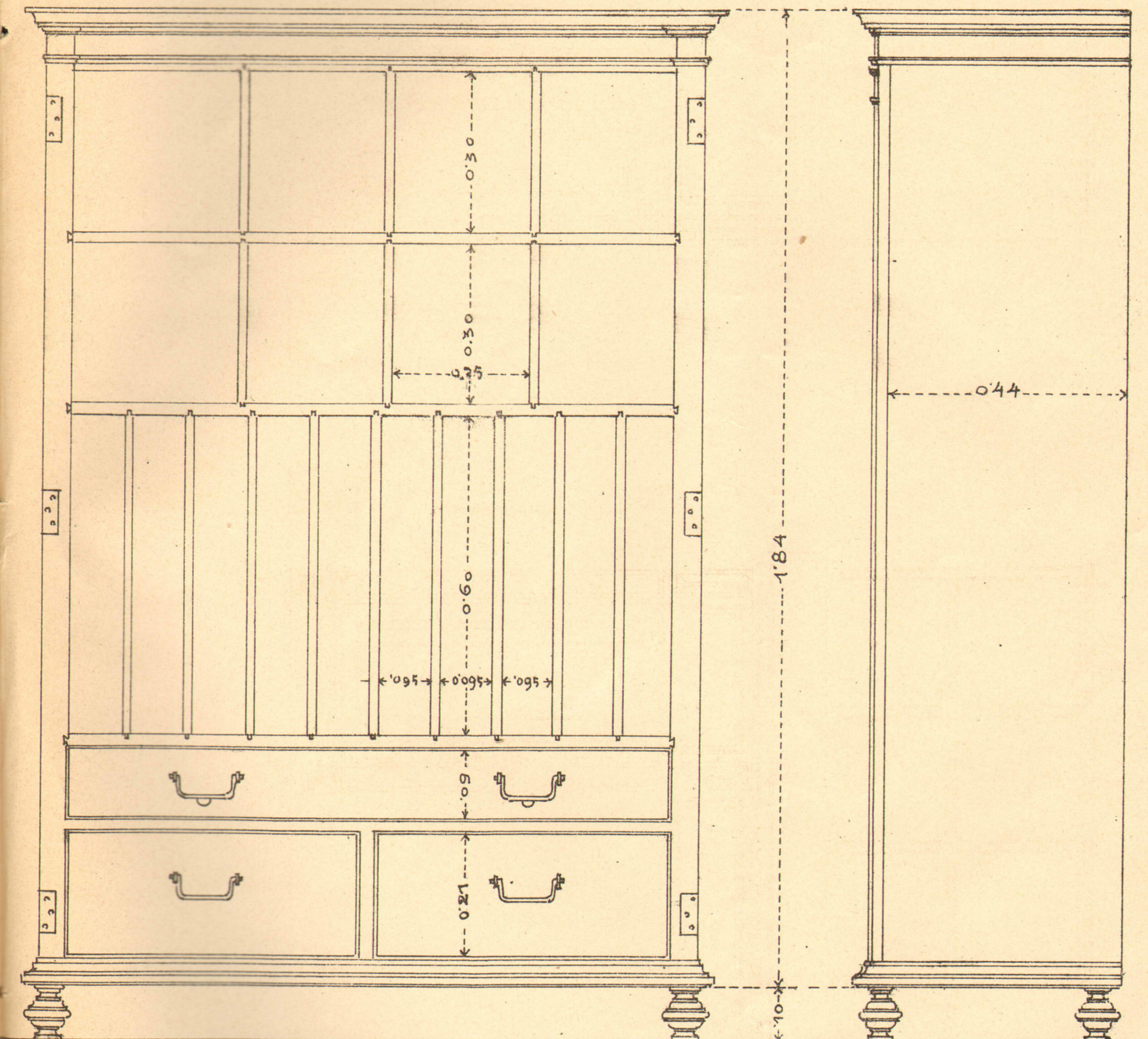

MOBILIER SCOLAR

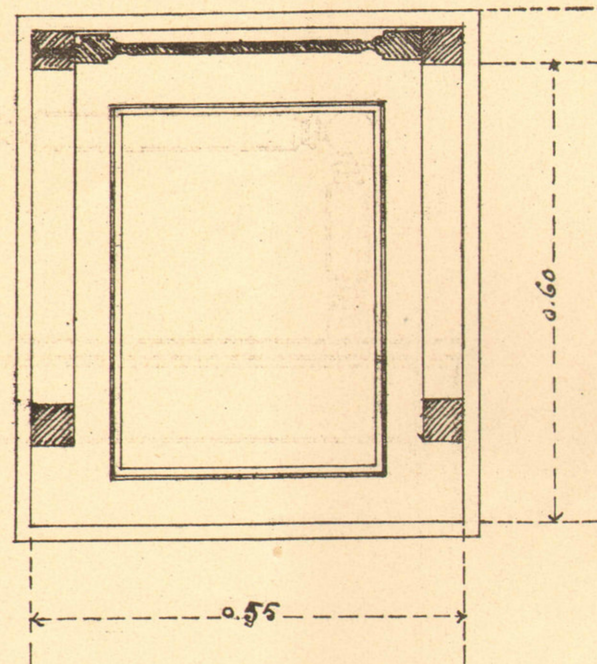
MODELE OFICIALE

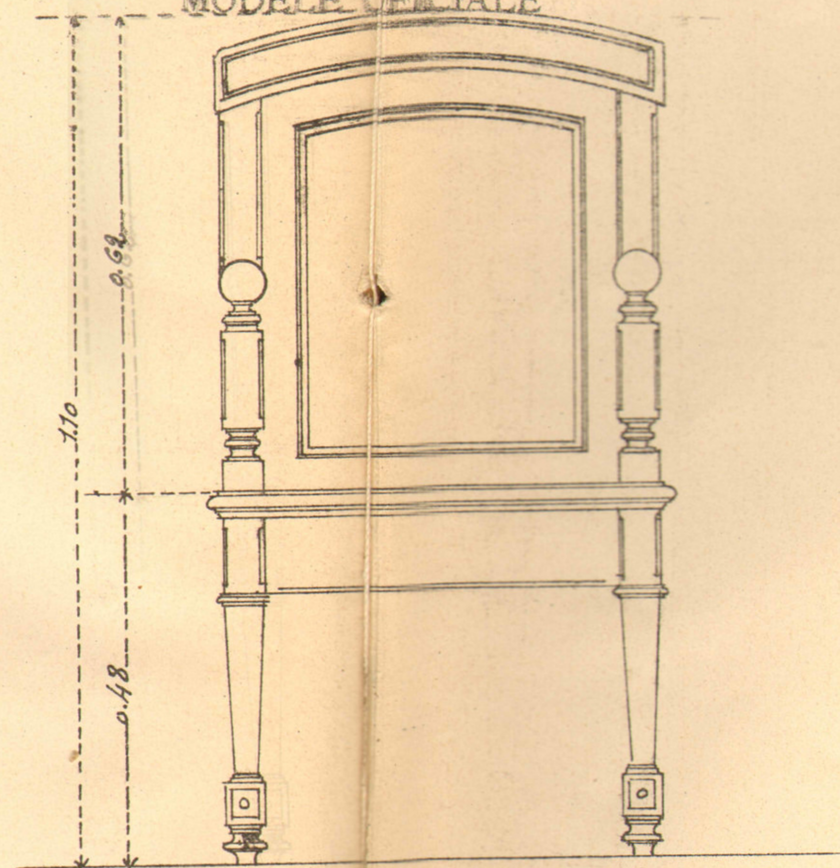

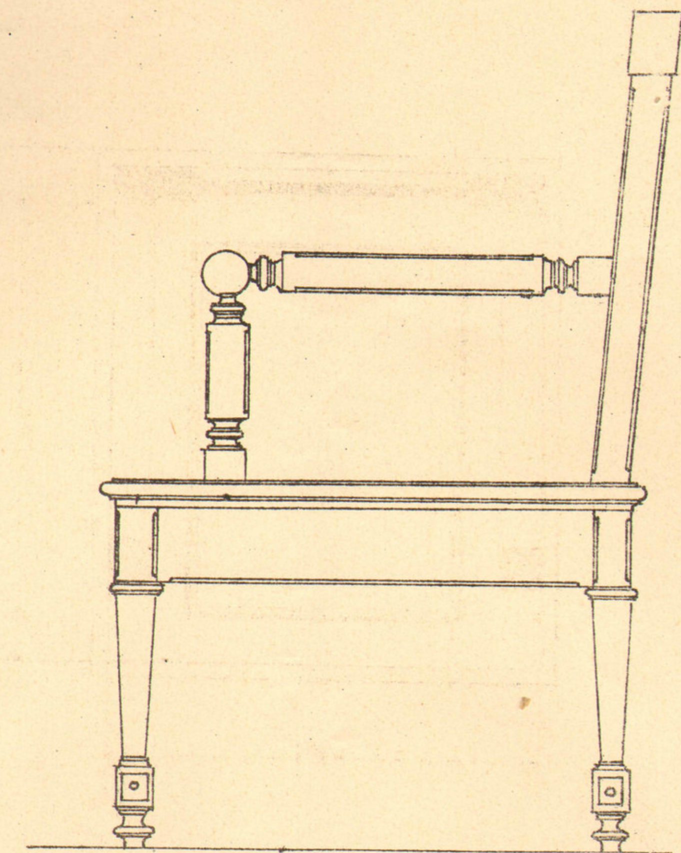

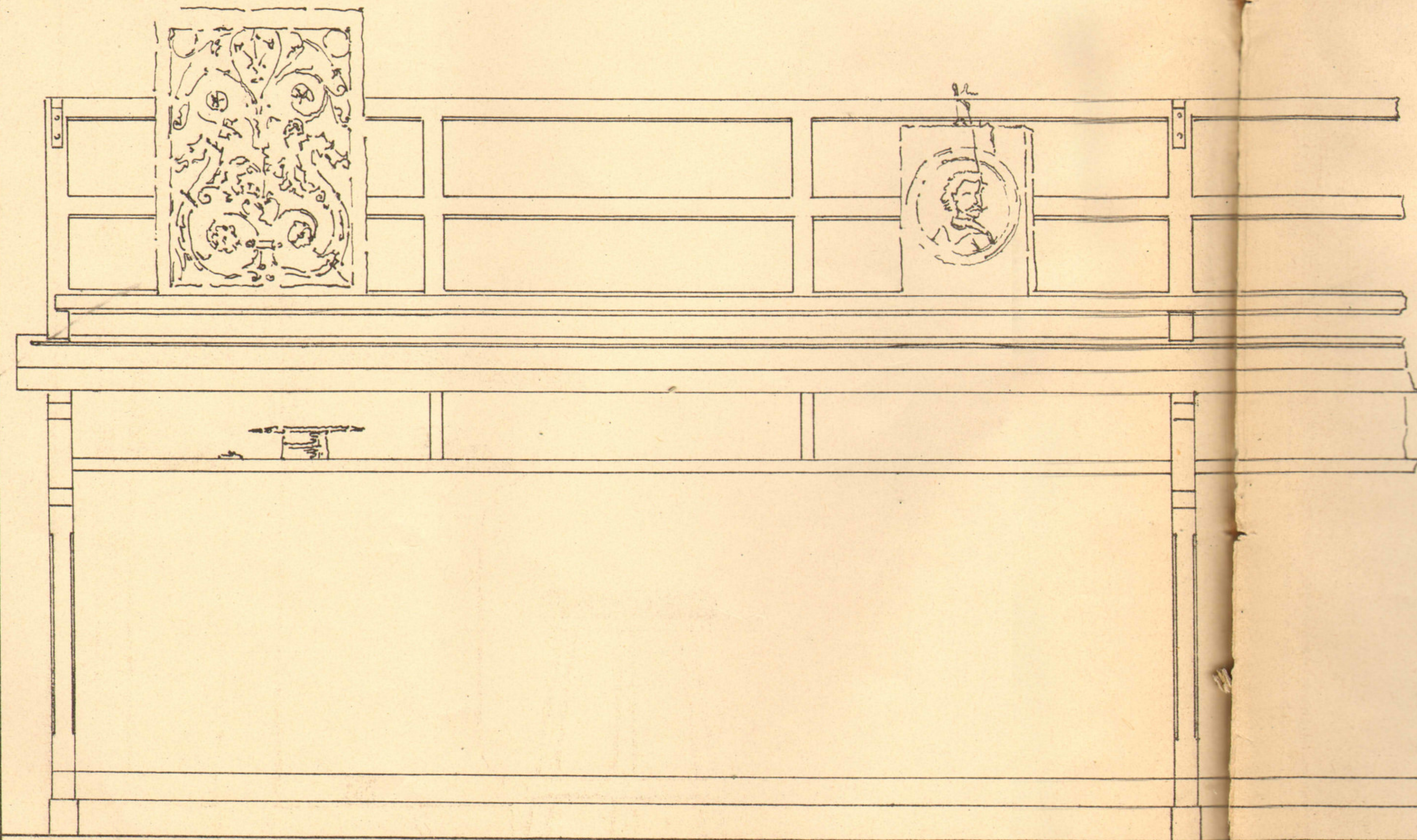
MOBILIER SCOLAR

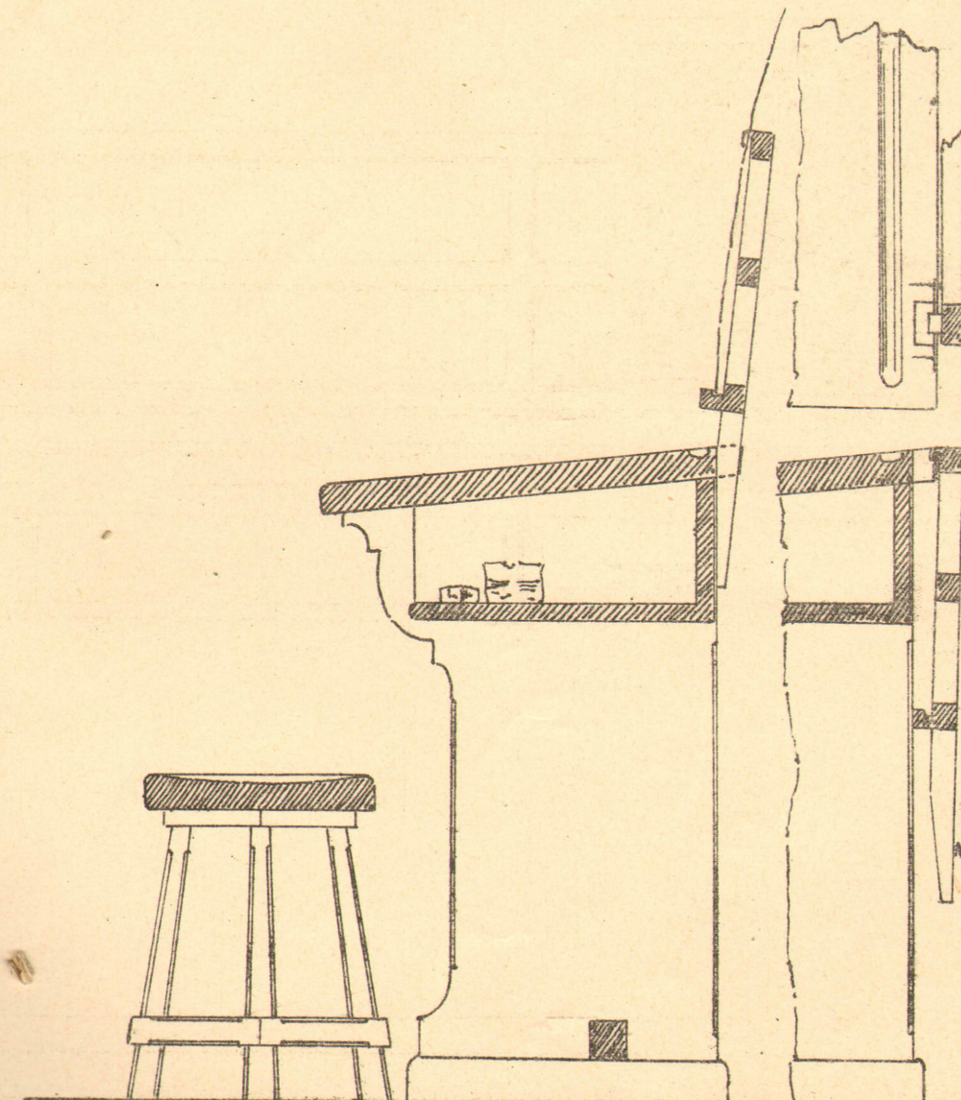
MODELE OFICIALE

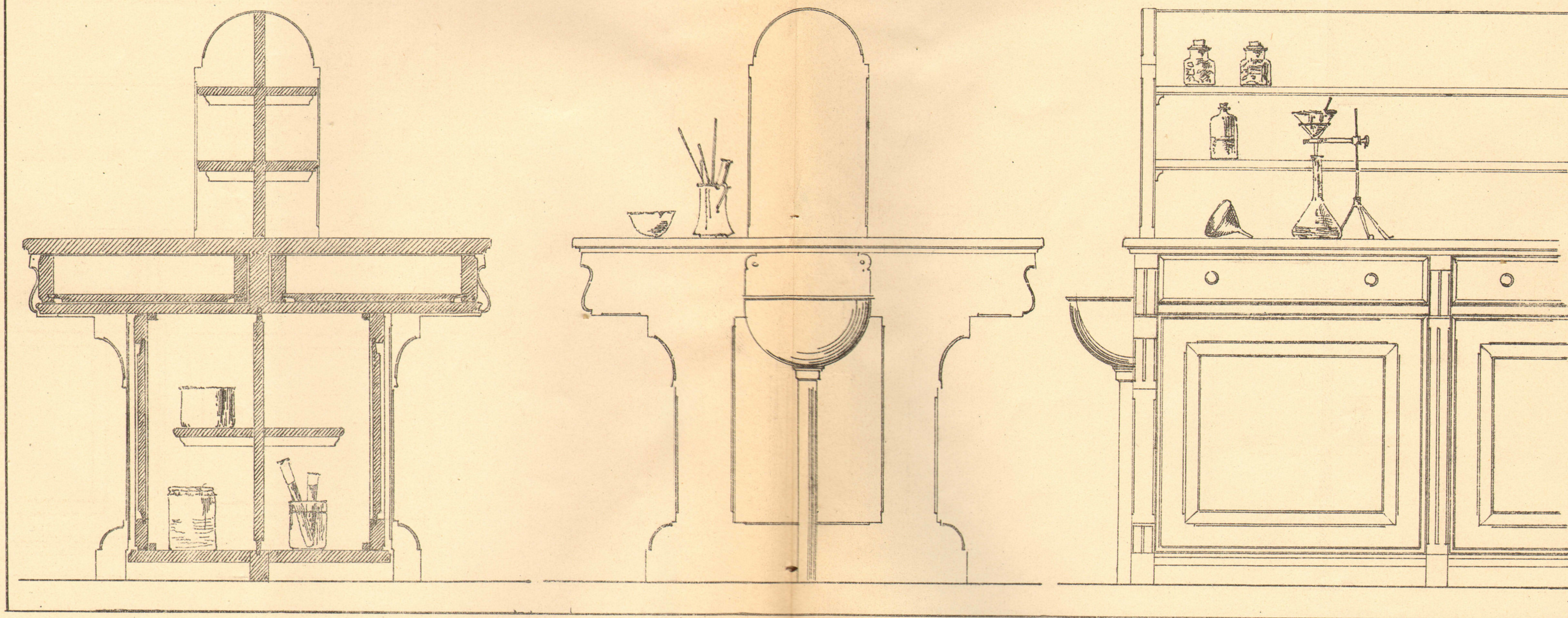

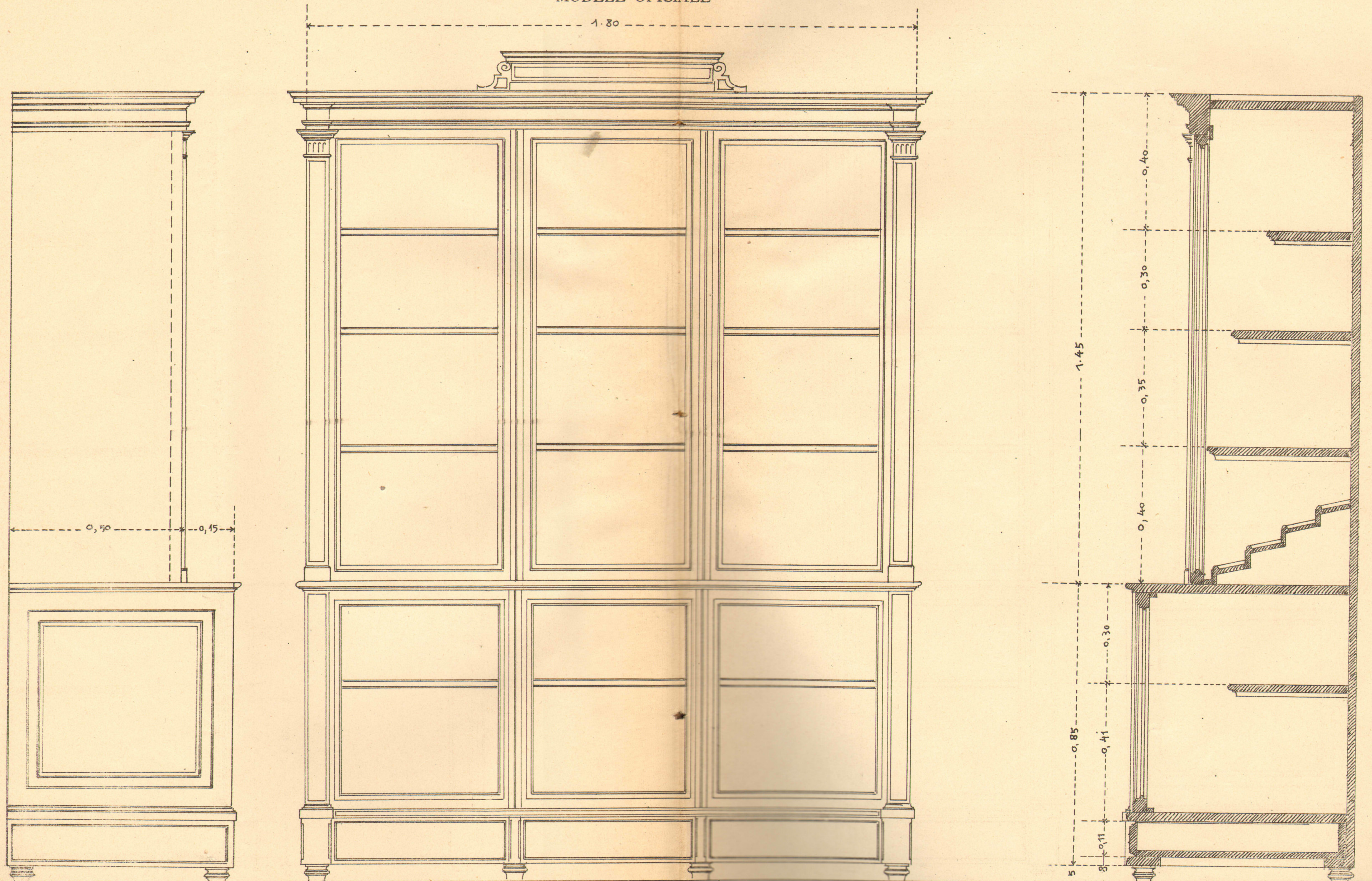
MOBILIER SCOLAR

MODELE OFICIALE

MOBILIER SCOLAR

MODELE OFICIALE

MOBILIER SCOLAR

MODELE OFICIALE

